

ZÁKLADNÍ UKAZATELE Z OBLASTI PRÁCE A SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ V ČESKÉ REPUBLICE

VE VÝVOJOVÝCH ŘADÁCH A GRAFECH

2010

Praha 2011

© Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011

ISBN 978-80-7421-028-0

Seznam zkratk	5
1. ÚVODNÍ SLOVO	6
1.1 Základní demografické a socio-ekonomické ukazatele	7
2. DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	9
2.1 Vývoj počtu vyplácených důchodů podle druhu důchodu	11
2.2 Počet důchodců v prosinci let 2002 – 2010	12
2.3 Průměrné měsíční výše sólo vyplácených důchodů v prosinci let 2002 – 2010	13
2.4 Výdaje na důchody podle druhu důchodu (civilní sektor)	14
2.5 Vývoj podílu výdajů na důchody k hrubému domácímu produktu	15
2.6 Vývoj relace průměrného vypláceného starobního důchodu k průměrné mzdě	16
2.6.1 Vývoj podílu průměrného vypláceného starobního důchodu a průměrné mzdy (graf)	17
2.7 Přehled o zvýšeních vyplácených důchodů	18
3. NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ	19
3.1 Základní ukazatele nemocenského pojištění	20
3.1.1 Základní ukazatele nemocenského pojištění (graf)	21
3.2 Vývoj relace průměrného denního nemocenského a průměrné denní mzdy	22
4. DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	23
4.1 Výdaje na dávky státní sociální podpory	25
4.2 Průměrný měsíční počet vyplácených dávek státní sociální podpory	26
5. DÁVKY POMOCI V HMOTNÉ NOUZI, PŘÍSPĚVEK NA PÉČI A DÁVKY PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM	27
5.1 Dávky pro osoby se zdravotním postižením	29
5.2 Dávky pomoci v hmotné nouzi a příspěvek na péči	30
6. SOCIÁLNÍ SLUŽBY	31
6.1 Počet sociálních služeb	32
6.2 Sociální služby podle zřizovatele v roce 2010	33
6.3 Náklady na pobytové sociální služby a příjmy z úhrad	34
6.4 Pečovatelská služba	35
7. PŘÍJMY DOMÁCNOSTÍ	37
7.1 Vývoj běžných příjmů sektoru domácností a průměrné mzdy	38
7.1.1 Vývoj běžných příjmů sektoru domácností a průměrné mzdy (graf)	39
7.2 Průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví - sekce CZ-NACE	40
7.2.1 Průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví - sekce CZ-NACE v roce 2010 (graf)	41
7.3 Sociální příjmy domácností	42
8. ZÁKLADNÍ INFORMACE O TRHU PRÁCE	43
8.1 Základní ukazatele trhu práce	45
8.1.1 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst (graf)	46
8.2 Výdaje státního rozpočtu na státní politiku zaměstnanosti	47
9. EVROPSKÝ SYSTÉM JEDNOTNÝCH STATISTIK SOCIÁLNÍ OCHRANY (ESSPROS)	49
9.1 Základní systém ESSPROS - vývoj výdajů na sociální ochranu podle funkcí sociální ochrany	51
9.2 Podíl celkových výdajů na sociální ochranu k HDP ve vybraných evropských zemích s využitím dat ESSPROS	52

Seznam zkratk

APZ	aktivní politika zaměstnanosti
ARIS	Automatizovaný rozpočtový informační systém (v gesci MF)
CZ-NACE	klasifikace ekonomických činností
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSU	Český statistický úřad
ESA	Evropský systém účtů
ESF	Evropský strukturální fond
ESSPROS	Evropský systém jednotných statistik sociální ochrany
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
HN/SS	Informační systém hmotné nouze a sociálních služeb (v gesci MPSV)
CHPD	chráněná pracovní dílna
LAU	statistická územní jednotka (okres, obec)
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZdr	Ministerstvo zdravotnictví
NH	národní hospodářství
NUTS	územní statistická jednotka (stát, území, okres, kraj)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP LZZ	Operační program lidské zdroje a zaměstnanost
OP RLZ	Operační program rozvoje lidských zdrojů
OSN	Organizace spojených národů
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OZP	osoba se zdravotním postižením
PN	pracovní neschopnost
PPZ	pasivní politika zaměstnanosti
SPZ	státní politika zaměstnanosti
SR	státní rozpočet
SSP	státní sociální podpora
SVČ	samostatně výdělečná činnost
SÚPM	společensky účelná pracovní místa
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
VPM	volné pracovní místo
VPP	veřejně prospěšné práce
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
ZPS	změněná pracovní schopnost
ZS	základní systém (ESSPROS)

1. Úvodní slovo

Česká republika jako samostatný stát vznikla 1. ledna 1993 rozdělením bývalé České a Slovenské Federativní republiky. Rozlohou 78 866 km² náleží k menším středoevropským státům s počtem 10,5 mil. obyvatel a hustotou osídlení 133 obyvatel/km².

Území státu je administrativně členěno na 76 územních jednotek (okresy na úrovni LAU 1 s průměrným počtem cca 120 tis. obyvatel) a hlavní město Prahu (úroveň NUTS 3 a zároveň LAU 1) s 1,257 mil. obyvatel ke konci roku 2010. Z hlediska územního výkonu státní správy došlo v roce 2003 k zániku okresních úřadů, přičemž funkce státní správy, které do té doby tyto úřady vykonávaly, přešly převážně na obecní a krajské úřady. Územní samospráva je vykonávána na úrovni jednotlivých obcí (cca 6,2 tis. obcí) a od 1. ledna 2000 rovněž na úrovni čtrnácti krajů (odpovídá členění NUTS 3) jakožto vyšších územně-samosprávných celků. Ty postupně převzaly některé funkce dříve zajišťované okresními úřady popřípadě ministerstvy.

V souvislosti s ekonomickou a sociální transformací probíhající po roce 1989 došlo k některým změnám v demografické charakteristice populace. K nejméně patřilo odsouvání založení rodin a narození dětí do pozdějšího věku. Počet narozených dětí klesal, od roku 1993 byl počet narozených nižší než počet zemřelých. Od roku 2006 je však populační vývoj ve znamení početní převahy živě narozených nad zemřelými. V roce 2010 se v České republice živě narodilo 117,2 tis. dětí, počet zemřelých činil 106,8 tis. Celkový počet obyvatel České republiky se od roku 2002 postupně zvyšuje, a to především v důsledku imigrace cizinců (v roce 2010 se zvýšil o 26,0 tis. osob, zatímco v roce 2009 o 39,3 tis.). Výrazně nižší byl přírůstek zahraniční migrací: v roce 2010 se jednalo o 15,6 tis. oproti 28,3 tis. v roce předchozím. Počet obyvatel České republiky činil k 31. prosinci 2010 cca 10 533 tis.

Ekonomický vývoj v České republice byl v roce 2010 ve znamení přechodu od hospodářské recese k ekonomickému oživení. Po propadu úrovně HDP v roce 2009 ve výši 1,3% (vyjádřeno v běžných cenách) došlo v roce 2010 k růstu HDP o 1,0%, a to především v souvislosti s rostoucí výkonností průmyslových odvětví (zejména výroba dopravních prostředků, strojírenství, výroba elektrických strojů) a obecně odvětví exportně orientovaných, kterým pomohlo ekonomické oživení Německa. Vývoj HDP byl však v průběhu roku 2010 nerovnoměrný a především ve 4. čtvrtletí ekonomický růst zpomalil zejména v souvislosti s meziročním poklesem spotřeby domácností.

Situace na trhu práce byla v roce 2010 ve znamení poklesu zaměstnanosti (meziroční pokles o 49,1 tis. osob na 4 885,5 tis. osob), snížení počtu volných pracovních míst (průměrný měsíční počet těchto míst meziročně klesl o 15,4 tis. na 33,1 tis.) a nárůstu nezaměstnanosti (průměrná míra registrované nezaměstnanosti vzrostla o 1,0 p.b. na 9,0 %). Vliv globální ekonomické krize byl na trhu práce patrný ještě v prvních měsících roku 2010. Po následném mírném oživení a působení sezónních vlivů nezaměstnanost poklesla, nicméně v závěru roku došlo k jejímu nárůstu – v prosinci 2010 činila 9,6% při celkovém počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2010 ve výši 561,6 tis.

2. Důchodové pojištění

Současný český důchodový systém je založen na dvou základních pilířích. Prvním z nich je povinné základní důchodové pojištění, které je průběžně financované (PAYGO). Jedná se o univerzální systém zabezpečující všechny ekonomicky aktivní osoby. Právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce (zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů), určité odchylky v oblasti organizačního a administrativního zabezpečení platí pro tzv. silové resorty.

Vedle tohoto povinného pojištění existuje dobrovolné penzijní připojištění se státním příspěvkem, které lze považovat za třetí pilíř důchodového systému. Toto připojištění je pojato jako individuální spoření založené na kapitálovém financování. Systém penzijního připojištění se státním příspěvkem byl založen v roce 1994 a je upraven zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Důchody přiznávané ze třetího pilíře se na příjmech důchodců zatím podílejí zanedbatelnou měrou.

Ze základního důchodového pojištění se poskytují důchody starobní, invalidní (od roku 2010 vypláceny jako invalidní důchody pro invaliditu prvního, druhého a třetího stupně v závislosti na poklesu pracovní schopnosti pojištěnce), vdovské, vdovecké a sirotčí. Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry (stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny důchodce) a z procentní výměry stanovené podle délky doby pojištění a výše výdělků. O nároku na důchod, jeho výši a výplatě rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení s výjimkou případů, kdy jsou příslušné k rozhodování orgány sociálního zabezpečení ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti.

Z hlediska nejvýznamnějších legislativních změn, které byly přijaty po roce 1995, kdy byl schválen zákon o důchodovém pojištění, lze poukázat na úpravy účinné od roku 2004. V oblasti důchodového pojištění bylo schváleno pokračovat ve zvyšování věkové hranice pro nárok na starobní důchod i po roce 2007, byla omezena možnost předčasného odchodu do důchodu zrušením dočasně kráceného starobního důchodu (s výjimkami pro invalidní důchodce), bylo rozhodnuto o redukci hodnocení doby studia a o zrušení podmínky omezující nárok na výplatu starobního důchodu výší příjmu z výdělečné činnosti. Změny v pojistném spočívaly v převedení části příspěvků vybíraných na státní politiku zaměstnanosti do systému důchodového pojištění (zvýšením sazby pojistného na důchodové pojištění o 2 procentní body, tj. z 26 % na 28 %, při současném snížení sazby na státní politiku zaměstnanosti z 3,6 % na 1,6 %) a v postupném zvyšování minimálního vyměřovacího základu pro stanovení pojistného u OSVČ v letech 2004 až 2006.

V roce 2006 došlo ke změnám u částečných invalidních důchodů a vdovských důchodů vyplácených v souběhu s jiným důchodem. Částečné invalidní důchody, které byly pro výši příjmů z výdělečné činnosti kráceny, nebo které se z tohoto důvodu nevyplácely, jsou od února 2006 vypláceny v plné výši od splátky důchodu splatné v únoru 2006. Vdovám, kterým vznikl nárok na vdovský důchod před 1. lednem 1996 a kterým byla výše vdovského důchodu omezena, protože úhrn důchodů přesáhl stanovenou nejvyšší výměru, byla od července 2006 výše jejich vdovských důchodů upravena.

V souvislosti s přijetím zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který zavedl novou dávku – příspěvek na péči – bylo počínajíc rokem 2007 zrušeno vyplácení zvýšení důchodu pro bezmocnost.

Právní úpravou přijatou v roce 2008 (zákon č. 306/2008 Sb.), která nabyla účinnosti v zásadě od 1. ledna 2010, byla realizována I. etapa důchodové reformy se záměrem přispět k lepší finanční udržitelnosti a dlouhodobé stabilitě základního důchodového pojištění.

Mezi nejvýznamnější současné změny patří:

- postupné prodloužení doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod z 25 roků na 35 roků včetně náhradních dob pojištění nebo na 30 roků bez náhradních dob pojištění,
- postupné omezení zápočtu náhradních dob pojištění i pro nárok na starobní důchod na 80 % s výjimkou těchto dob z titulu osobní péče o dítě ve věku do 4 let, o osobu, která je závislá na péči jiné osoby a bývalé základní vojenské služby,
- plynulé pokračování v postupném zvyšování důchodového věku až na 65 let u mužů a žen, které nevychovaly žádné dítě nebo jedno dítě a na 62 až 64 let u žen (podle počtu vychovaných dětí), pokud vychovaly aspoň dvě děti,
- postupné prodloužení období pro možnost předčasného odchodu do starobního důchodu ze tří na pět roků,
- zrušení podmínky pro nárok na výplatu starobního důchodu vedle příjmu z výdělečné činnosti, která spočívala ve sjednání pracovního vztahu nejdéle na dobu jednoho roku,
- zvyšování procentní výměry starobního důchodu za dobu výdělečné činnosti po vzniku nároku na starobní důchod při souběžném pobírání tohoto důchodu v plné výši,
- změna plného invalidního důchodu na důchod starobní ve stejné výši při dosažení věku 65 let,
- sjednocení dosavadní pevné věkové hranice pro „trvalý“ nárok žen na vdovský a mužů na vdovecký důchod na věk o 4 roky nižší, než činí důchodový věk pro muže stejného data narození,
- nové vymezení invalidity (zavedení třístupňové invalidity) s „trvalou“ ochranou výše dosavadních částečných invalidních důchodů v případě změny invalidity ze II. stupně invalidity na I. stupeň,
- sjednocení věkové hranice, ke které se zjišťuje tzv. dopočtená doba pro výši procentní výměry invalidního důchodu, pro muže a ženy (pro muže i ženy důchodový věk stanovený pro ženy stejného data narození, které nevychovaly žádné dítě),
- zrušení doby studia získané v období po účinnosti návrhu zákona jako náhradní doby pojištění s výjimkou posuzování nároku na invalidní důchody,
- zvýšení redukce procentní výměry při předčasném odchodu do starobního důchodu z 0,9 % na 1,5 % výpočtového základu, a to od 721. kalendářního dne za každých i započatých 90 kalendářních dnů.

Od roku 2003 jsou vyplácené důchody pravidelně zvyšovány v lednu každého roku, přičemž zvýšení se stanoví tak, aby u průměrného starobního důchodu činilo nejméně 100 % růstu cen a dále též nejméně jednu třetinu růstu reálné mzdy. V roce 2008 byla zákonem č. 178/2008 Sb. nově stanovena podmínka pro zvýšení důchodů v mimořádném termínu již při růstu cen alespoň o 5 % (dříve až při růstu cen alespoň o 10 %). Současně bylo stanoveno, že v roce 2008 se důchody zvýší mimo pravidelný termín od splátky důchodu splatné v srpnu, takže v roce 2008 byly důchody zvýšeny dvakrát. Pro zvýšení důchodů v pravidelném termínu od ledna 2010 činilo minimální zvýšení stanovené podle zákona 0,9 % a nedošlo tedy k naplnění 2 % podmínky pro povinné provedení valorizace. Vláda se proto v souladu se svými úspornými kroky rozhodla nezvyšovat důchody od ledna 2010.

Vývoj počtu vyplácených důchodů podle druhu důchodu

Rok	Počet důchodů (v tis.)							
	starobní	invalidní pro invaliditu stupně			vdovský	vdovecký	sirotčí	celkem
		III. ¹⁾	II. ²⁾	I.				
1996	1 806	408	124		625	31	58	3 052
1997	1 813	398	138		629	51	59	3 088
1998	1 859	392	145		627	68	56	3 147
1999	1 891	385	150		623	75	59	3 184
2000	1 919	382	155		619	79	57	3 210
2001	1 936	380	162		615	82	55	3 230
2002	1 921	382	171		612	85	56	3 227
2003	1 933	385	178		607	86	57	3 246
2004	1 965	388	184		604	88	56	3 285
2005	1 985	389	189		600	89	54	3 308
2006	2 024	390	199		598	91	53	3 355
2007	2 061	389	208		596	93	51	3 397
2008	2 102	383	216		594	94	49	3 438
2009	2 147	375	221		590	95	48	3 478
2010	2 306	248	57	170	587	96	48	3 511

podíl ze všech důchodů v %

1996	59,2	13,4	4,1		20,5	1,0	1,9	100,0
1997	58,7	12,9	4,5		20,4	1,6	1,9	100,0
1998	59,1	12,4	4,6		19,9	2,2	1,8	100,0
1999	59,4	12,1	4,7		19,6	2,4	1,8	100,0
2000	59,8	11,9	4,8		19,3	2,5	1,8	100,0
2001	59,9	11,8	5,0		19,0	2,5	1,7	100,0
2002	59,5	11,9	5,3		19,0	2,6	1,7	100,0
2003	59,5	11,8	5,5		18,7	2,7	1,7	100,0
2004	59,8	11,8	5,6		18,4	2,7	1,7	100,0
2005	60,0	11,8	5,7		18,1	2,7	1,6	100,0
2006	60,3	11,6	5,9		17,8	2,7	1,6	100,0
2007	60,7	11,4	6,1		17,5	2,7	1,5	100,0
2008	61,1	11,1	6,3		17,3	2,7	1,4	100,0
2009	61,7	10,8	6,4		17,0	2,7	1,4	100,0
2010	65,7	7,1	1,6	4,8	16,7	2,7	1,4	100,0

Pramen : ČSSZ

Poznámky: Uveden počet důchodů vyplácených v prosinci včetně důchodů vyplácených do ciziny.
 Vdovské a vdovecké důchody jsou včetně souběhů s přímým důchodem.

¹⁾ Do roku 2009 plně invalidní důchody

²⁾ Do roku 2009 částečné invalidní důchody

Počet důchodců v prosinci let 2002 - 2010

Rok	celkem		Starobní		Poměrný starobní	Invaliditní stupně			Vdovský a vdovecký	Siroťi	ÚHRNEM
	k věk. hr. ¹⁾	po inval. ²⁾	nekrácený	krácený		III. ³⁾	II. ⁴⁾	I.			
celkem											
2002	1 883 314	1 659 163	210 960	13 191	24 516	378 433	166 405		70 729	54 401	2 577 798
2003	1 891 577	1 639 500	225 933	26 144	22 642	380 416	173 569		67 438	55 202	2 590 844
2004	1 923 728	1 648 673	250 683	24 372	21 187	384 203	179 173		63 374	54 020	2 625 685
2005	1 942 079	1 656 890	270 892	14 297	19 791	385 149	184 906		60 632	52 543	2 645 100
2006	1 976 693	1 667 628	295 328	13 737	18 657	385 764	194 291		57 411	50 968	2 683 784
2007	2 011 281	1 677 398	323 263	10 620	17 584	383 913	202 773		54 195	49 415	2 719 161
2008	2 049 530	1 690 727	354 415	4 388	16 475	377 723	211 022		51 507	47 754	2 754 011
2009	2 092 894	1 697 687	391 734	3 473	15 474	370 154	215 790		49 281	46 798	2 790 391
2010	2 245 707	1 709 059	425 168	3 227	14 525	244 048	167 308		46 711	46 021	2 819 093
muži											
2002	656 217	568 327	82 034	5 856	1 057	188 680	92 891		7 255	25 339	971 439
2003	657 771	559 274	87 433	11 064	1 146	190 456	96 562		7 532	25 453	978 920
2004	669 969	563 112	96 641	10 216	1 251	192 961	99 197		7 535	24 773	995 686
2005	679 071	568 237	104 780	6 054	1 327	193 836	101 710		7 701	23 871	1 007 516
2006	694 678	572 642	115 531	6 505	1 421	194 512	106 163		7 759	22 971	1 027 504
2007	710 131	576 665	128 069	5 397	1 487	193 744	110 009		7 635	22 140	1 045 146
2008	733 276	589 616	141 574	2 086	1 553	189 678	113 199		7 506	21 253	1 066 465
2009	760 365	600 696	157 933	1 736	1 613	184 918	114 416		7 438	20 680	1 089 430
2010	832 291	610 707	173 951	1 585	1 629	129 066	29 314	88 383	7 296	20 167	1 108 146
ženy											
2002	1 227 097	1 090 836	128 926	7 335	23 459	189 753	73 514		63 474	29 062	1 606 359
2003	1 233 806	1 080 226	138 500	15 080	21 496	189 960	77 007		59 906	29 749	1 611 924
2004	1 253 759	1 085 561	154 042	14 156	19 936	191 242	79 976		55 839	29 247	1 629 999
2005	1 263 008	1 088 653	166 112	8 243	18 464	191 313	83 196		52 931	28 672	1 637 584
2006	1 282 015	1 094 986	179 797	7 232	17 236	191 252	88 128		49 652	27 997	1 656 280
2007	1 301 500	1 100 733	195 194	5 223	16 097	190 169	92 764		46 560	27 275	1 674 015
2008	1 316 254	1 101 111	212 841	2 302	14 922	188 045	97 823		44 001	26 501	1 687 546
2009	1 332 529	1 096 991	233 801	1 737	13 861	185 236	101 374		41 843	26 118	1 700 961
2010	1 413 416	1 098 352	251 217	1 642	12 696	114 982	25 659	78 925	39 415	25 854	1 710 947

Pramen : ČSSZ

Poznámky:

¹⁾ Starobní důchodci přiznaní po dosažení důchodového věku²⁾ Starobní důchodci přiznaní po dosažení invalidního důchodu po dosažení 65 let věku³⁾ Do roku 2009 plně invalidní důchodci⁴⁾ Do roku 2009 částečně invalidní důchodci

Nejsou zahrnuti důchodci vyplácené do ciziny

Poměrný starobní = starobní důchodci přiznané podle §26 zák. č. 100/88 Sb. a podle §29 písm. b) zák. č. 155/95 Sb. (krátká doba pojištění)

Trvalá krácení = až 3 roky před věkovou hranicí přiznaný starobní důchod podle § 31 zák. č. 155/1995 Sb.

Dobašné krácení = až 2 roky před věkovou hranicí přiznaný starobní důchod podle § 30 zák. č. 155/1995 Sb.

Nekrácení = starobní důchodci přiznaní po dosažení důchodového věku

Průměrné měsíční výše sólo vyplácených důchodů v prosinci let 2002 - 2010

Rok	Starobní				Poměrný starobní	Invalidní pro invaliditu stupně			Vdovský a vdovecký	Siroť	ÚHRNEM
	celkem		krácený			III. ³⁾	II. ⁴⁾	I.			
	k věk. hr.	po inval. ²⁾	trvale	dočasně							
celkem											
2002	6 841	6 949	6 272	5 896	3 705	6 666	4 132	4 739	3 327	6 398	
2003	7 083	7 226	6 432	6 122	3 699	6 911	4 243	4 830	3 440	6 616	
2004	7 280	7 426	6 537	6 191	3 666	7 088	4 315	4 889	3 529	6 797	
2005	7 755	7 953	6 914	6 536	3 775	7 537	4 584	5 143	3 780	7 238	
2006	8 200	8 437	7 241	7 091	3 859	7 962	4 847	5 385	3 998	7 653	
2007	8 761	9 040	7 699	7 646	3 994	8 496	5 161	5 705	4 278	8 176	
2008	9 653	9 963	8 538	8 129	4 545	9 337	5 893	6 407	4 989	9 039	
2009	10 062	10 412	8 903	8 433	4 511	9 681	6 076	6 567	5 145	9 413	
2010	10 138	10 531	8 989	8 456	4 407	9 656	6 671	6 140	5 194	9 506	
muži											
2002	7 627	7 731	7 044	6 625	3 437	7 192	4 382	3 651	3 313	7 045	
2003	7 909	8 044	7 241	6 934	3 376	7 449	4 501	3 770	3 426	7 285	
2004	8 141	8 306	7 379	7 020	3 313	7 628	4 579	3 862	3 512	7 487	
2005	8 671	8 860	7 802	7 406	3 413	8 096	4 861	4 123	3 761	7 969	
2006	9 168	9 401	8 170	7 932	3 503	8 538	5 133	4 358	3 977	8 419	
2007	9 796	10 077	8 687	8 503	3 664	9 094	5 457	4 668	4 254	8 990	
2008	10 728	11 036	9 565	9 067	4 239	9 943	6 193	5 412	4 960	9 888	
2009	11 189	11 536	9 982	9 416	4 249	10 301	6 384	5 580	5 114	10 311	
2010	11 254	11 657	10 758	9 457	4 178	10 142	6 978	6 432	5 153	10 408	
ženy											
2002	6 221	6 319	5 744	5 255	3 759	6 015	3 803	4 863	3 340	5 854	
2003	6 438	6 571	5 879	5 479	3 748	6 243	3 905	4 963	3 452	6 053	
2004	6 610	6 774	5 963	5 545	3 730	6 415	3 975	5 028	3 544	6 216	
2005	7 044	7 227	6 302	5 839	3 848	6 840	4 235	5 291	3 796	6 621	
2006	7 442	7 668	6 586	6 259	3 942	7 243	4 492	5 546	4 016	7 002	
2007	7 952	8 217	6 985	6 652	4 080	7 750	4 800	5 875	4 298	7 484	
2008	8 799	9 094	7 783	7 106	4 634	8 588	5 535	6 577	5 013	8 311	
2009	9 149	9 482	8 096	7 175	4 597	8 925	5 718	6 743	5 169	8 636	
2010	9 204	9 591	8 477	7 202	4 491	9 075	6 310	6 744	5 226	8 721	

Pramen : ČSSZ

Poznámky: ¹⁾ Starobní důchod přiznaný po dosažení důchodového věku²⁾ Do roku 2009 plně invalidní důchody³⁾ Do roku 2009 plně invalidní důchody⁴⁾ Do roku 2009 částečně invalidní důchody

Nejsou zahrnuti důchody vyplácené do ciziny.

Poměrný starobní = starobní důchody přiznané podle §26 zák. č. 100/88 Sb. a podle §29 písm. b) zák. č. 155/95 Sb. (krátká doba pojištění).

Trvale krácený = až 2 roky před věkovou hranicí přiznaný starobní důchod podle § 31 zák. č. 155/1995 Sb.

Dočasně krácený = až 2 roky před věkovou hranicí přiznaný starobní důchod podle § 30 zák. č. 155/1995 Sb.

Nekrácený = starobní důchod přiznaný po dosažení důchodového věku

²⁾ Starobní důchod přiznaný v invalidním důchodci po dosažení 65 let věku⁴⁾ Do roku 2009 částečně invalidní důchody

U vdovských, vdoveckých a sirotčích jen důchody vyplácené samostatně.

Trvale krácený = až 2 roky před věkovou hranicí přiznaný starobní důchod podle § 31 zák. č. 155/1995 Sb. (krátká doba pojištění).

Dočasně krácený = až 2 roky před věkovou hranicí přiznaný starobní důchod podle § 30 zák. č. 155/1995 Sb.

Nekrácený = starobní důchod přiznaný po dosažení důchodového věku

Výdaje na důchody podle druhu důchodu (civilní sektor)

Rok	Důchod										Celkem
	starobní	invalidní pro invaliditu stupně			vdovský	vdovecký	sirotčí	ostatní ³⁾			
		III. ¹⁾	II. ²⁾	I.							
1993	50 864	11 505	1 942		8 467	48	634	178			73 638
1994	57 759	13 507	2 122		9 274	62	724	182			83 630
1995	72 035	17 037	2 966		10 119	106	1 150	279			103 691
1996	85 063	19 887	3 967		11 681	330	1 432	5			122 365
1997	104 198	22 363	5 188		13 127	608	1 794	2			147 281
1998	114 605	24 578	6 162		13 747	831	1 882				161 805
1999	123 666	25 557	6 669		14 268	967	1 887				173 014
2000	130 932	26 412	7 012		14 534	1 055	1 975				181 921
2001	140 657	27 970	7 677		15 938	1 200	2 373				195 814
2002	150 772	30 222	8 501		17 078	1 368	2 498				210 440
2003	156 273	31 531	9 135		17 343	1 487	2 504				218 273
2004	163 026	32 719	9 631		17 408	1 532	2 567				226 883
2005	175 669	35 028	10 575		18 042	1 651	2 684				243 648
2006	188 949	37 239	11 802		18 924	1 810	2 740				261 464
2007	203 933	40 420	13 254		20 382	1 984	2 904				282 876
2008	222 105	42 446	14 952		20 871	2 096	3 066				305 536
2009	243 636	44 380	16 609		21 576	2 249	3 254				331 705
2010	265 985	30 870	4 295	12 516	21 018	2 263	3 214				340 162

Pramen : ČSSZ

Poznámky: Čisté výdaje v roce bez záloh poštám na výplatu důchodů.

Od roku 1999 bez bezmocnosti - dříve včetně.

¹⁾ Do roku 2009 výdaje na plné invalidní důchody²⁾ Do roku 2009 výdaje na částečné invalidní důchody³⁾ Dávky podle předpisu platných před účinností zákona č. 155/1995 Sb.

Vývoj podílu výdajů na důchody k hrubému domácímu produktu

Rok	Výdaje na důchody ¹⁾ (mld. Kč)	Hrubý domácí produkt v běžných cenách (mld. Kč)	Podíl (%)
1993	76,5	1 020,3	7,5
1994	88,2	1 182,7	7,5
1995	109,8	1 533,7	7,2
1996	127,6	1 761,6	7,2
1997	150,2	1 884,9	8,0
1998	166,1	2 061,6	8,1
1999	177,9	2 149,0	8,3
2000	186,9	2 269,7	8,2
2001	201,1	2 448,6	8,2
2002	213,6	2 567,5	8,3
2003	225,8	2 688,1	8,4
2004	230,9	2 929,2	7,9
2005	247,4	3 116,1	7,9
2006	272,9	3 352,6	8,1
2007	289,9	3 662,6	7,9
2008	312,5	3 848,4	8,1
2009	339,8	3 739,2	9,1
2010	346,2	3 775,2	9,2

Poznámky: Podle státního závěrečného účtu.

¹⁾ Včetně výdajů na důchody ozbrojených složek.

HDP v běžných cenách po mimořádné revizi ČSÚ v září 2011.

Vývoj relace průměrného vypláčeného starobního důchodu k průměrné mzdě

Rok	Průměrný důchod ¹⁾ (v Kč)	Průměrná mzda - všeobecný vyměřovací základ (v Kč)		Relace důchodu ke mzdě (v %)	
		hrubá ²⁾	čistá ³⁾	hrubé	čisté
1988	1 496	3 095	2 451	48,3	61,0
1989	1 598	3 170	2 504	50,4	63,8
1990	1 731	3 286	2 586	52,7	66,9
1991	2 176	3 792	2 952	57,4	73,7
1992	2 413	4 644	3 563	52,0	67,7
1993	2 734	5 817	4 551	47,0	60,1
1994	3 059	6 896	5 351	44,4	57,2
1995	3 578	8 172	6 318	43,8	56,6
1996	4 213	9 676	7 520	43,5	56,0
1997	4 840	10 696	8 308	45,3	58,3
1998	5 367	11 693	9 090	45,9	59,0
1999	5 724	12 655	9 842	45,2	58,2
2000	5 962	13 490	10 447	44,2	57,1
2001	6 352	14 640	11 324	43,4	56,1
2002	6 830	15 711	12 082	43,5	56,5
2003	7 071	16 769	12 807	42,2	55,2
2004	7 256	17 882	13 601	40,6	53,3
2005	7 728	18 809	14 252	41,1	54,2
2006	8 173	20 050	15 506	40,8	52,7
2007	8 736	21 527	16 509	40,6	52,9
2008	9 347	23 280	17 714	40,2	52,8
2009	10 027	24 091	18 665	41,6	53,7
2010	10 093	24 526	18 962	41,2	53,2

Pramen : MPSV

Poznámky: ¹⁾ Průměrný důchod je měsíční průměr sólo vypláčených starobních důchodů v roce.

²⁾ Jako průměrná hrubá mzda je uveden všeobecný vyměřovací základ (§17 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.) stanovený nařízením vlády.

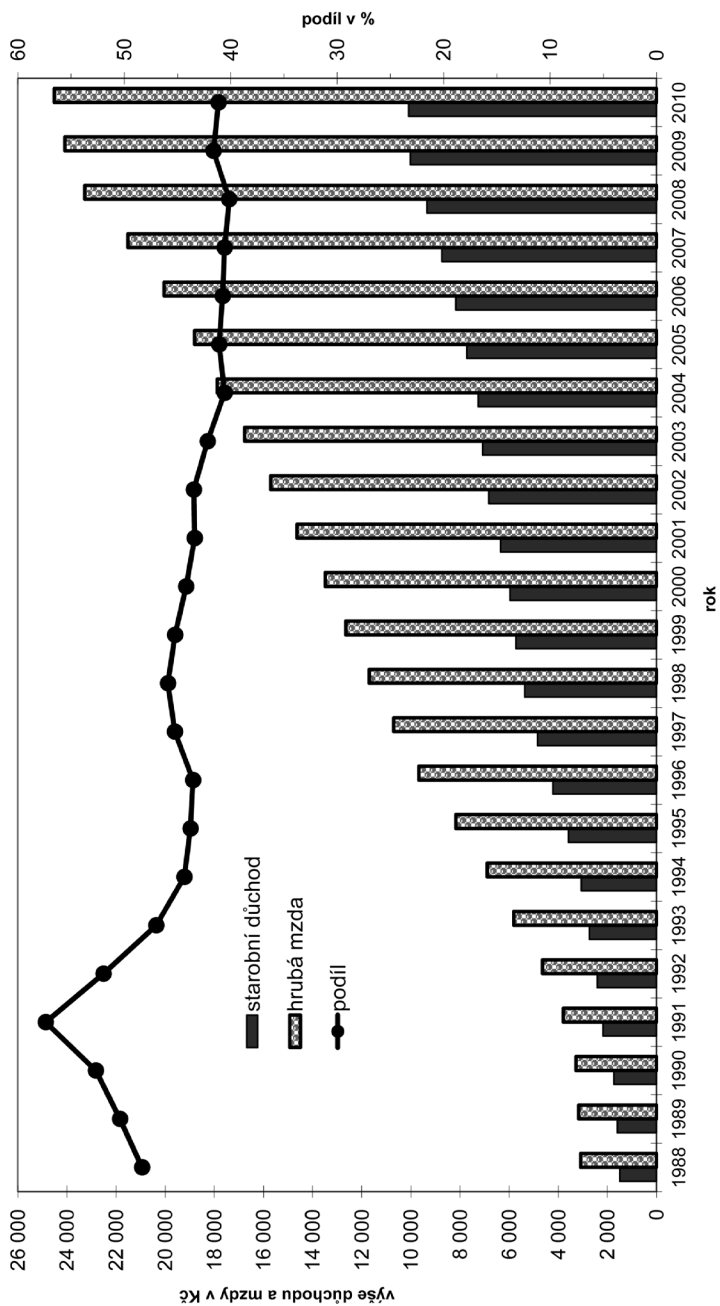
³⁾ Průměrná čistá mzda je průměrná hrubá mzda snižená o této mzdě odpovídající daň z příjmu a o pojistné zdravotního a sociálního pojištění.

Částky mezd a důchodů jsou zvýšeny o státní vyrovnávací příspěvek v dobách, kdy náležel.

Graf č. 2.6.1

Vývoj podílu průměrného vypláceného starobního důchodu* a průměrné mzdy** v národním hospodářství

*) měsíční průměr roční výplaty důchodu vypláceného samostatně   **) průměrná mzda ve výši všeobecného vyměřovacího základu

Přehled o zvýšeních vyplácených důchodů

Měsíc zvýšení	Zvýšení			Základní výměra důchodu po zvýšení
	procentní výměry důchodu		základní výměry důchodu	
	starodůchodců	novodůchodců		
duben 1996	8 %	8 %	240 Kč	920 Kč
říjen 1996	6 %	6 %	140 Kč	1 060 Kč
srpen 1997	8 %	8 %	200 Kč	1 260 Kč
červenec 1998	9 %	5 %	50 Kč	1 310 Kč
srpen 1999	7,5 %	5 %		1 310 Kč
prosinec 2000	9 %	5 %		1 310 Kč
prosinec 2001	11 %	8 %		1 310 Kč
leden 2003	4 %	3,8 %		1 310 Kč
leden 2004	2,5 %	2,5 %		1 310 Kč
leden 2005	5,4 %	5,4 %	90 Kč	1 400 Kč
leden 2006	6 %	4 %	70 Kč	1 470 Kč
leden 2007	6,6 %	5,6 %	100 Kč	1 570 Kč
leden 2008	3 %	3 %	130 Kč	1 700 Kč
srpen 2008			470 Kč	2 170 Kč
leden 2009	4,4 %	4,4 %		2 170 Kč
leden 2011	3,9 %	3,9 %	60 Kč	2 230 Kč

Pramen : MPSV

Poznámky :

Starodůchodci = důchody přiznané před 1. lednem 1996.

Novodůchodci = důchody přiznané po 31. prosinci 1995.

3. Nemocenské pojištění

Systém nemocenského pojištění je určen pro výdělečně činné osoby, které jsou při ztrátě příjmu v případech dočasné pracovní neschopnosti z důvodu nemoci nebo úrazu či karantény, ošetřování člena rodiny, těhotenství a mateřství nebo péče o dítě zabezpečeny peněžitými dávkami nemocenského pojištění.

Od 1. ledna 2009 je nemocenské pojištění upraveno zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Tímto předpisem došlo ke sjednocení právní úpravy nemocenského pojištění pro zaměstnance, osoby samostatně výdělečně činné a skupiny osob, jejichž účast na nemocenském pojištění byla upravena zvláštními právními předpisy (příslušníci Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR, Bezpečnostní informační služby). Nemocenské pojištění pro všechny pojištěnce (s výjimkou příslušníků, osob ve vazbě a odsouzených) provádí pouze okresní správy sociálního zabezpečení, nikoliv již zaměstnavatelé.

Na rozdíl od osob samostatně výdělečně činných, jejichž nemocenské pojištění zůstává dobrovolné, jsou zaměstnanci i nadále povinně účastní nemocenského pojištění. Povinná účast na nemocenském pojištění vzniká u zaměstnance, pokud splňuje podmínky stanovené zákonem o nemocenském pojištění: výkon práce na území České republiky, rozsah zaměstnání určený minimálním počtem dnů (zaměstnání trvalo nebo mělo trvat aspoň 15 kalendářních dnů) a minimální výše sjednaného příjmu (jedná se o tzv. rozhodný příjem, jehož hranice je stanovena na 2 000 Kč a bude zvyšována podle vývoje průměrné mzdy).

Z nemocenského pojištění jsou vypláceny následující dávky: nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Výše těchto dávek je odvozena od úrovně příjmů zaměstnance v rozhodném období (zpravidla období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost). Výpočet výše dávky je následně proveden na základě denního průměru těchto příjmů (tzv. denní vyměřovací základ), který je stanoveným způsobem limitován.

Nový zákon o nemocenském pojištění zvýšil zainteresovanost zaměstnavatelů na výši pracovní neschopnosti svých zaměstnanců v souvislosti s poskytováním náhrady mzdy. V roce 2009 a 2010 nemocenské příslušelo vždy až od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény (podpůrčí doba trvá nejdéle 380 kalendářních dnů ode dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízení karantény, pokud není stanoveno jinak). V roce 2011 (v souvislosti s úspornými opatřeními) došlo ke změně a nemocenské náleží až od 22. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti. V období 2009 až 2010 po dobu prvních 14 kalendářních dnů byl zaměstnanec, kterému trval pracovní vztah zakládající účast na nemocenském pojištění, zabezpečen náhradou mzdy, kterou poskytuje zaměstnavatel. V roce 2011 již platí zaměstnavatel náhradu mzdy zaměstnanci po dobu prvních tří týdnů jeho dočasné pracovní neschopnosti. Náhrada mzdy náleží za pracovní dny a to při dočasné pracovní neschopnosti od 4. pracovního dne (při karanténě od prvního pracovního dne).

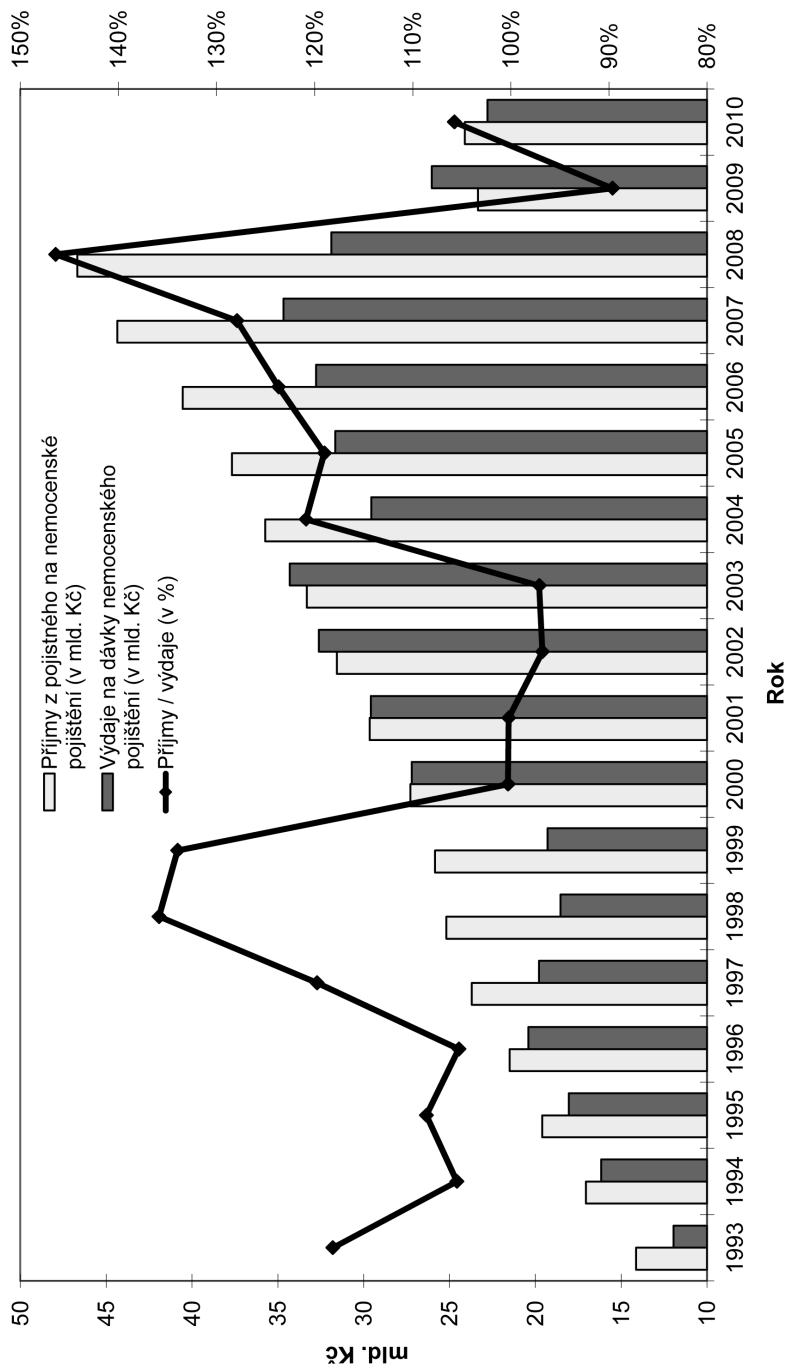
Povinnost vyplácet zaměstnancům náhradu mzdy byla zaměstnavatelům kompenzována snížením jejich sazby pojistného na nemocenské pojištění (z 3,3 % na 2,3 %). Zároveň byla v období 2009 až 2010 zaměstnavatelům refundována polovina z náhrady mzdy formou odpočtu od odváděného pojistného.

Základní ukazatele nemocenského pojištění

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1. Průměrný počet nemocensky pojištěných	4 711 075	4 755 667	4 708 151	4 603 615	4 833 831	4 784 482	4 578 688	4 517 546	4 483 455	4 466 689	4 435 434	4 389 251	4 442 703	4 497 033	4 597 021	4 572 443	4 253 139	4 310 960
2. Nově hlášené příbady pracovní neschopnosti	3 925 021	4 048 326	4 324 828	3 951 214	4 192 150	3 790 700	3 613 161	3 812 185	3 883 031	3 589 680	3 621 995	2 705 682	3 029 448	2 706 725	2 726 834	2 221 739	1 441 516	1 324 926
3. Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti	91 138	100 177	105 683	101 921	110 312	101 552	99 509	106 730	110 431	110 411	110 306	94 083	99 346	95 428	94 274	86 757	64 956	59 208
4. Prům. doba trvání 1 příbady pracovní neschopnosti	23,2	24,8	24,4	25,8	26,3	26,8	26,1	28,0	28,6	30,8	30,5	34,8	32,8	35,3	34,6	39,1	45,1	44,7
5. Průměrné procento pracovní neschopnosti	5,30	5,77	6,15	6,05	6,25	5,82	5,95	6,46	6,75	6,77	6,81	5,88	6,13	5,81	5,62	5,18	4,18	3,76
6. Příjmy z pojistného (vybrané pojistné)	14 133	17 084	19 604	21 482	23 706	25 181	25 839	27 285	29 653	31 583	33 316	35 738	37 679	40 535	44 354	46 677	23 338	24 103
7. Výdaje na dávky nemocenského pojištění celkem z toho:	11 961	16 173	18 049	20 409	19 794	18 533	19 287	27 205	29 585	32 609	34 307	29 563	31 660	32 773	34 671	31 882	26 033	22 789
výdaje na nemocenské	9 665	13 589	15 416	17 682	16 959	15 733	16 434	23 653	25 574	28 222	28 523	24 704	26 258	26 863	27 881	24 769	18 215	14 944
výdaje na podporu při ošetřování člena rodiny	635	835	893	927	864	765	696	785	957	893	1 004	730	819	825	893	811	729	431
výdaje na peněžitou pomoc v mateřství	1 623	1 732	1 722	1 811	1 963	2 028	2 151	2 759	3 047	3 487	3 774	4 123	4 579	4 981	5 893	6 297	7 084	7 410
výdaje na vyrovnávací příspěvek v mateřství a mateřství	18	17	18	9	8	7	6	8	7	7	6	5	5	4	4	4	5	4
8. Rozdíl mezi příjmy a výdaji (ř.6-7)	2 172	891	1 555	1 083	3 912	6 648	6 552	80	68	-1 046	-991	6 175	6 019	7 762	9 683	14 795	-2 665	1 314
9. Příjmy / výdaje (ř.6/ř.7)*100	119,2	105,5	108,6	105,3	119,8	135,9	134,0	100,3	100,2	96,8	97,1	120,9	119,0	123,7	127,9	146,4	89,6	105,8

Přímerní: Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v ČR za roky 1993-2010 (Statistická informace ČSÚ), MPSV, ČSÚZ (příjmy včetně pokut, penále; příbady k pojistnému i ostatních zachatu a pohledávek)

Graf č. 3.1.1 Základní ukazatele nemocenského pojištění

Vývoj relace průměrného denního nemocenského a průměrné denní mzdy

Rok	Průměrná mzda ¹⁾ - všeobecný vyměřovací základ		Průměrné denní nemocenské ³⁾ v Kč	Relace prům. denního nemocenského k prům. denní mzdě v %
	měsíční v Kč	denní ²⁾ v Kč		
1985	2 920	96	64	67
1989	3 170	104	69	66
1990	3 286	108	72	67
1991	3 792	125	77	62
1992	4 644	152	90	59
1993	5 817	191	106	55
1994	6 896	227	136	60
1995	8 172	269	146	54
1996	9 676	317	173	55
1997	10 696	352	150	42
1998	11 693	384	152	39
1999	12 655	416	158	38
2000	13 490	442	209	47
2001	14 640	481	226	47
2002	15 711	517	248	48
2003	16 769	551	262	48
2004	17 882	586	254	43
2005	18 809	618	260	42
2006	20 050	659	273	41
2007	21 527	708	285	40
2008	23 280	763	290	38
2009	24 091	792	361	46
2010	24 526	806	344	43

Pramen: MPSV

¹⁾ Průměrná mzda = všeobecný vyměřovací základ stanovený příslušným nařízením vlády

²⁾ Průměrná denní mzda se vypočte jako podíl průměrné hrubé měsíční mzdy a průměrného počtu dní v měsíci.

³⁾ Do roku 1996 uveden podíl výdajů na nemocenské a počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti podle údajů ČSÚ, přičemž pro období 1985 - 1992 údaje přepočteny z pracovních dnů na kalendářní. Od roku 1997 uváděn podíl výdajů na nemocenské a počtu proplacených dnů podle údajů ČSSZ.

4. Dávky státní sociální podpory

Systém státní sociální podpory (upraven zákonem č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů) zabezpečuje adresnou pomoc rodinám s nezaopatřenými dětmi ve stanovených sociálních situacích, na jejichž řešení rodina vlastními silami a prostředky nestačí. Jedná se o různé obtížné životní situace, jako je například nedostatečný příjem, péče o novorozence nebo malé dítě, péče o dítě se zdravotním postižením, neúplnost rodiny apod.

Při posuzování nároků na státní sociální podporu se netestuje majetek rodiny. Předmětem testování jsou pouze příjmy rodiny a to jen u některých druhů dávek (v roce 2010 se jednalo o přídavek na dítě, sociální příplatek a příspěvek na bydlení). Bez ohledu na příjem rodiny se poskytují rodičovský příspěvek, dávky pěstounské péče, porodné a pohřebné. Příjmy rozhodné pro nárok na dávky státní sociální podpory zahrnují především příjmy ze závislé činnosti, příjmy z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti a dále dávky nemocenského a důchodového pojištění a podporu v nezaměstnanosti včetně obdobných příjmů z ciziny. Dávky nejsou předmětem zdanění.

Základem pro určení hranice příjmů rodiny při posuzování nároku na příjmově testované dávky státní sociální podpory a pro stanovení výše některých dávek je životní minimum. Životní minimum představuje minimální společensky uznanou hranici peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Žádosti o poskytování dávek státní sociální podpory vyřizují kontaktní místa příslušných úřadů práce (resp. od 1. dubna 2011 kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR) podle místa trvalého pobytu osoby, která má na dávku nárok, tj. oprávněné osoby.

Po významných legislativních úpravách účinných od roku 2008 vyvolaných potřebou stabilizace veřejných rozpočtů, byly v druhé polovině roku 2010 v systému státní sociální podpory (v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí) připraveny následující podstatné změny v konstrukci některých dávek systému s účinností od 1. ledna 2011:

- rodičovský příspěvek – u tříleté varianty čerpání dochází k posunu termínu volby varianty čerpání z 21. měsíce na 9. měsíc věku nejmladšího dítěte; u čtyřleté varianty čerpání se částka 7 600 Kč poskytuje jen do 9. měsíce věku dítěte, od 10. měsíce následně v nižší výměře 3 800 Kč až do 4 let věku dítěte,
- porodné – nově má nárok na dávku pouze žena, která porodila své první živé dítě, a zároveň příjem v rodině za kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se dítě narodilo, nepřevyší 2,4 násobek životního minima rodiny,
- sociální příplatek - s účinností do konce roku 2012 náleží sociální příplatek pouze rodinám se zdravotně postiženým členem, tzn. v případech, kdy rodič pečuje o dlouhodobě nemocné dítě, dlouhodobě zdravotně postižené dítě nebo těžce zdravotně postižené dítě, anebo je-li alespoň 1 z rodičů pečujících o nezaopatřené dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižený nebo je nezaopatřeným dítětem, které je dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě nemocné.

Z hlediska celkových výdajů na dávky státní sociální podpory bylo v roce 2010 vyplaceno 40,8 mld. Kč, což oproti předchozímu roku (41,1 mld. Kč) představuje meziroční pokles o necelé 1 %. Od roku 2008 je celková výše výdajů ovlivněna zejména úspornými opatřeními, které byly zavedeny zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Současná úroveň ročních výdajů tak kontrastuje se situací v roce 2007, kdy především v důsledku více než dvojnásobného meziročního nárůstu nákladů na rodičovský příspěvek činily celkové výdaje na dávky státní sociální podpory 48,5 mld. Kč.

Výdaje na dávky státní sociální podpory

	v mil. Kč									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dávky SSP										
Přídavek na dítě	12 799	13 353	12 519	11 790	11 195	11 033	10 236	6 232	4 736	3 862
Sociální příplatek	6 041	6 271	5 822	5 262	4 779	4 418	4 607	3 174	2 962	3 100
Příspěvek na bydlení	2 699	3 028	2 835	2 548	2 459	2 287	1 565	1 619	2 280	3 521
Příspěvek na dopravu ¹⁾	1 173	1 298	1 267	856	-3	-1	-	-	-	-
Rodičovský příspěvek	7 701	8 022	7 964	10 425	12 627	13 526	28 690	28 294	28 586	27 722
Dávky péstounské péče	366	395	407	427	467	585	771	844	922	1 005
Porodné	616	791	807	832	895	1 591	2 097	1 647	1 579	1 565
Pohřebné	528	529	549	525	533	513	509	71	17	16
Ostatní ²⁾	20	14	8	3	2	89	57	2	-	-
Výdaje celkem	31 942	33 700	32 178	32 669	32 954	34 041	48 532	41 883	41 082	40 791

Pramen: MPSV

¹⁾ příspěvek na dopravu náležel do 30. června 2004 (v roce 2005 a 2006 se jedná o vratky)²⁾ zahrnuje příspěvek na nájemné (náležel do 31. 12. 2000), znovupřevracení příspěvek (do 31. 12. 2004), příspěvek na péči o dítě v zařízení (od 1. října 2005 do 31. května 2006) a příspěvek na školní pomůcky (od 1. června 2006 do 31. prosince 2007)

Pozn.: celkové výdaje nezahrnují převody na depozitní účet, vratky zaniklých dávek a převody přeplátek z minulých let na příjmový účet státního rozpočtu

Průměrný měsíční počet vyplacených dávek státní sociální podpory

v tis.

Dávky SSP	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Přídavek na dítě	2 040	2 020	1 958	1 894	1 805	1 760	1 670	886	682	530
Sociální příplatek	455	446	411	370	330	297	241	166	147	148
Příspěvek na bydlení	334	340	321	291	262	234	115	86	94	119
Příspěvek na dopravu ¹⁾	366	370	351	236	-	-	-	-	-	-
Rodičovský příspěvek	264	262	260	275	291	307	339	356	362	337
Dávky péčovské péče	11	12	12	12	13	15	16	18	19	21
Porodné	7	8	8	8	8	9	9	10	10	10
Pohřebné	9	9	9	9	9	9	9	1	0,3	0,3
Ostatní ²⁾	9	1	1	0	0	5	5	0	0	0
Celkem	3 495	3 468	3 331	3 095	2 718	2 636	2 404	1 523	1 314	1 165

Pramen: MPSV

¹⁾ příspěvek na dopravu náležel do 30. června 2004²⁾ zahrnuje příspěvek na nájemné (náležel do 31. 12. 2000), zaopatřovací příspěvek (do 31. 12. 2004), příspěvek na péči o dítě v zařízení (od 1. října 2005 do 31. května 2006) a příspěvek na školní pomůcky (od 1. června 2006 do 31. prosince 2007)

Pozn.: včetně doplatků, přepлатků a vratek

5. Dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči a dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením

Z hlediska sociálních dávek, které jsou vypláceny na úrovni územních rozpočtů, rozlišujeme dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči a dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením.

Systém pomoci v hmotné nouzi zavedený v roce 2007 (zákon č. 111/2006 Sb., zákon o pomoci v hmotné nouzi) zcela nově upravil podmínky poskytování pomoci fyzickým osobám při zajištění základních životních podmínek (situace spojené s nedostatečným zabezpečením základní výživy, bydlením a mimořádnými událostmi). Hmotná nouze představuje stav, kdy osoba či rodina nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit (vlastní prací, uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo využitím majetku) a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním. Hlavním smyslem systému pomoci v hmotné nouzi je motivace k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojování základních životních potřeb a zabránění sociálnímu vyloučení. Rozhodnutí a výplatu dávek pomoci v hmotné nouzi provádí pověřené obecní úřady.

V rámci systému pomoci v hmotné nouzi rozlišujeme tyto dávky:

1. *Příspěvek na živobytí* - pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu. Nárok na příspěvek vzniká, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí. Ta je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností.

2. *Doplatek na bydlení* - řeší nedostatek příjmů k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory.

3. *Mimořádná okamžitá pomoc* - se poskytuje osobám s nízkými příjmy, které se ocitnou v takových situacích, které je nutné bezodkladně řešit: hrozba újmy na zdraví, postižení vážnou mimořádnou událostí (živelná pohroma, ekologická havárie apod.), hrozba sociálního vyloučení (návrat z vězeňského nebo ústavního zařízení), nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje nebo k nákupu či opravě předmětů dlouhodobé potřeby, popřípadě k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí.

Zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (účinný od 1. 1. 2007) byl zaveden příspěvek na péči. Na tuto dávku má nárok osoba, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje v zákonem stanoveném rozsahu pomoc jiné fyzické osoby při péči o vlastní osobu a při zajištění soběstačnosti. Osoba může z příspěvku na základě vlastní svobodné volby hradit profesionální sociální službu nebo jej použít k pokrytí nezbytných nákladů při zajištění péče v rodině. O přiznání příspěvku na péči rozhodují sociální odbory obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.

Dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením napomáhají řešit nepříznivou životní situaci těchto osob poskytnutím prostředků na jejich potřeby související s bydlením, dopravou a zajištěním rehabilitačních a kompenzačních pomůcek. Podmínky, za kterých se tyto dávky poskytují, jsou upraveny vyhláškou MPSV ČR č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon o působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

Dávky pro osoby se zdravotním postižením

	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	počet poskytl dávek za rok	výdaje v tis. Kč	počet poskytl dávek za rok	výdaje v tis. Kč	počet poskytl dávek za rok	výdaje v tis. Kč	počet poskytl dávek za rok	výdaje v tis. Kč	počet poskytl dávek za rok	výdaje v tis. Kč	počet poskytl dávek za rok	výdaje v tis. Kč
OPAKUJÍCÍ SE PŘÍSPĚVKY												
Opakující se peněžní příspěvek podmíněný zdravotním stavem												
na zvýšené náklady *	2 134 365	380 839	2 252 495	406 389	2 178 599	480 953	32 215	15 065	33 992	14 465	34 437	15 652
z toho	2 083 504	364 062	2 171 229	385 594	2 144 149	466 609	1 084	521	21 703	8 837	23 288	9 528
na úhradu za užívání bytů	21 785	8 673	22 963	9 237	23 837	9 494	22 381	9 340	21 703	8 837	23 288	9 528
na úhradu za užívání garáže	6 595	1 492	6 796	1 513	6 507	1 497	6 707	1 506	6 961	1 621	6 303	1 571
nevidomým oběm na krmivo pro voděicho psa	3 761	2 959	3 931	3 087	4 106	3 343	4 443	3 691	4 517	3 614	4 793	4 514
JEDNORÁZOVÉ PŘÍSPĚVKY												
Jednorázový peněžní příspěvek podmíněný zdravotním stavem												
na zakoupení motorového vozidla	4 890	383 695	4 946	395 120	4 712	381 258	4 951	401 246	4 988	349 900	4 095	335 233
na celkovou opravu motorového vozidla	165	7 050	175	8 386	107	5 421	70	3 137	73	2 883	86	3 267
na zvláštní úpravu motorového vozidla	361	14 866	373	15 581	374	16 558	453	18 761	393	16 786	478	21 235
na provoz motorového vozidla **	217 068	1 287 392	229 032	1 461 055	239 339	1 523 778	243 141	1 547 079	244 002	1 569 437	237 690	930 962
z toho	2 117	63 500	2 099	65 614	1 984	62 638	2 080	65 566	1 874	59 784	1 588	53 579
na úpravu bytu	6 559	68 666	6 469	42 991	5 922	45 781	5 889	36 374	5 334	33 834	5 217	32 823
na individuální dopravu	7 277	307 502	7 778	317 357	8 227	376 742	7 992	391 700	8 371	411 782	8 049	405 346
na opatření zvláštních pomůcek	44	6 870	48	8 416	62	9 766	52	7 941	31	5 592	40	7 681
nevidomým na opatření voděicho psa												

Pramen: MPSV

* příspěvek na zvýšené náklady (příslušné ustanovení Vyhlášky MPSV č. 182/1991 Sb. bylo k 31. 12. 2007 zrušeno) se v roce 2009 již neuplatní. V roce 2008 se jednalo pouze o duplikaty tohoto příspěvku.

** mezinárodní pokles výdajů byl v roce 2010 způsoben snížením výše příspěvku (viz vyhláška MPSV č. 451/2009 Sb.)

Dávky pomoci v hmotné nouzi a příspěvek na péči

Tabulka č. 5.2

	Měrná jednotka	Rok			
		2007	2008	2009	2010

Výdaje

Dávky pomoci v hmotné nouzi celkem		v mil. Kč	3 287	2 794	3 089	3 882
v tom	- příspěvek na živobytí		2 593	2 176	2 328	2 863
	- doplatek na bydlení		524	473	512	686
	- mimořádná okamžitá pomoc		170	146	249	334
Příspěvek na péči			14 608	18 252	18 697	19 599

Průměrný měsíční počet vyplacených dávek

Dávky pomoci v hmotné nouzi		v tis.	72	66	73	90
- příspěvek na živobytí*	- doplatek na bydlení		25	21	20	23
	- mimořádná okamžitá pomoc		6	5	8	9
	Příspěvek na péči		260	309	308	313

Průměrný měsíční počet příjemců (okruhů společně posuzovaných osob)

Příspěvek na živobytí	v tis.	66	57	63	79
-----------------------	--------	----	----	----	----

Pramen: MPSV a MF

* zahrhuje počty případů dílčích výplat (příspěvek na živobytí lze poskytovat týdně nebo denně) měsíčního nároku na dávku

6. Sociální služby

Zcela zásadní změny v oblasti sociálních služeb přinesl zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon) účinný od 1. ledna 2007. Jeho cílem je zajištění pomoci osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím nově definovaného spektra sociálních služeb. Pomocí se rozumí takové činnosti, které jsou nezbytné pro sociální začlenění osob a důstojné podmínky života odpovídající úrovni rozvoje společnosti. Podle zákona je poskytovaná pomoc:

- dostupná - z hlediska typu pomoci, územní dostupnosti, informační dostupnosti a v neposlédní řadě také z hlediska ekonomického,
- efektivní - je uzpůsobena tak, aby vyhovovala potřebě člověka a nikoliv „potřebám“ systému,
- kvalitní - je zabezpečována způsobem a rozsahem, který odpovídá současnému poznání a možnostem společnosti,
- bezpečná - je zabezpečována tak, aby neomezovala oprávněná práva a zájmy osob,
- hospodárná - je zabezpečována tak, aby veřejné i osobní výdaje používané na poskytnutí pomoci v maximálně možné míře pokrývaly objektivizovaný rozsah potřeb.

Osobám v nepříznivé sociální situaci je v případě potřeby zajištění pomoci při soběstačnosti poskytována individuální dávka – příspěvek na péči, jehož výše odpovídá rozsahu potřeb (více viz předchozí kapitola). Příspěvek na péči je poskytován všem oprávněným osobám bez ohledu na to, zda je jim pomoc zajišťována s využitím přirozených zdrojů, zejména rodiny, nebo poskytovatelem sociálních služeb.

Zákon rovněž zavedl významnou novinku z hlediska nutnosti registrační povinnosti poskytovatele sociálních služeb. Zavedení registru poskytovatelů sociálních služeb (<http://registr.mpsv.cz>) je základním předpokladem k získání přehledu o rozsahu a charakteru sítě sociálních služeb. Pro poskytovatele je zařazení do registru podmínkou k poskytování sociálních služeb a jedním z předpokladů pro čerpání finančních prostředků z veřejných rozpočtů.

Zákonem byly rovněž vytvořeny podmínky pro „bezpečné, kvalitní a efektivní“ poskytování sociálních služeb s cílem ochrany osob oslabených ve schopnosti prosazovat svá práva a zájmy. Tyto podmínky se promítají ve spektru povinností poskytovatelů sociálních služeb a následně v systémech kontroly. Vedle standardních kontrolních postupů byl zaveden také systém dohledu nad kvalitou sociálních služeb prostřednictvím inspekce kvality poskytování sociálních služeb, který spočívá v odborném hodnocení podmínek a postupů poskytování sociálních služeb. Zákon dále zavedl podmínky odborné způsobilosti pracovníků v sociálních službách.

Stát i nadále určuje podmínky pro poskytování sociálních služeb, není však poskytovatelem sociálních služeb, s výjimkou 5 zařízení sociálních služeb, které v současné době spravuje MPSV ČR. Situace, kdy byl stát majoritním poskytovatelem sociálních služeb, skončila se zánikem okresních úřadů. Úlohou státu je podpora regionální a místní samosprávy v tom, aby byly schopny hodnotit souhrn potřeb jejich obyvatel a na tomto základě vytvářet typově a územně dostupné sítě sociálních služeb.

Počet sociálních služeb

	2008			2009			2010		
	počet	kapacita	počet uživatelů k 31. 12.	počet	kapacita	počet uživatelů k 31. 12.	počet	kapacita	počet uživatelů k 31. 12.
Centra denních služeb	88	2 470	961	91	1 215	1 158	85	1 109	1 083
Denní stacionáře	238	4 866	3 571	246	3 844	3 442	248	3 685	3 285
Týdenní stacionáře	78	1 009	812	71	956	816	66	892	772
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	225	15 113	14 604	218	14 552	14 085	219	14 396	13 946
Domovy pro seniory	452	37 733	35 945	453	37 192	35 640	466	37 818	36 183
Domovy se zvláštním režimem	150	7 396	7 016	165	8 223	7 911	176	8 822	8 526
Chráněné bydlení	113	2 503	2 291	116	2 591	2 461	129	2 818	2 695
Azylové domy	185	5 600	3 864	189	5 593	4 797	201	6 037	5 242
Domy na půl cesty	35	332	184	38	346	264	42	410	323
Zařízení pro krizovou pomoc	36	28	15	39	71	55	42	36	26
Nizkoprahová denní centra	41	0	0	40	0	0	44	0	0
Nizkoprahová zařízení pro děti a mládež	177	0	0	192	0	0	221	0	0
Noční kluby	54	1 112	680	58	1 085	833	60	1 122	1 049
Terapeutické komunity	16	270	160	16	251	220	16	261	229
Sociální poradny	686	0	0	609	0	0	645	0	0
Sociálně terapeutické dílny	78	886	805	88	911	870	106	980	976
Centra sociálně rehabilitačních služeb	218	1 558	1 262	241	991	871	266	862	785
Pracoviště rané péče	41	0	0	40	0	0	39	0	0
Intervenční centra	15	0	0	16	0	0	17	0	0
Služby následné péče	23	62	41	31	130	80	39	162	134
C E L K E M	2 949	80 938	72 211	2 957	77 951	73 503	3 127	79 410	75 254

Pramen: MPSV

Sociální služby podle zřizovatele v roce 2010

Druh služby (poskytované ve smyslu § 34 zákona č. 108/2006 Sb.)	CELKEM		Státní		Krajské		Obecní		Církevní		Ostatní	
	počet	kapacita	počet	kapacita	počet	kapacita	počet	kapacita	počet	kapacita	počet	kapacita
Centra denních služeb	85	1 109	0	0	5	125	25	320	27	215	28	449
Denní stacionáře	248	3 685	3	172	44	675	74	1 104	58	571	69	1 163
Týdenní stacionáře	66	892	0	0	33	465	10	135	11	106	12	186
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	219	14 396	5	872	160	11 554	31	1 458	13	229	10	283
Domovy pro seniory	466	37 818	0	0	190	17 772	170	15 861	69	2 643	37	1 542
Domovy se zvláštním režimem	176	8 822	0	0	89	4 951	45	2 352	12	296	30	1 223
Chráněné bydlení	129	2 818	3	49	51	1 501	13	520	18	197	44	551
Azylové domy	201	6 037	0	0	3	203	49	1 327	73	2 110	76	2 397
Domy na půl cesty	42	410	0	0	1	4	9	78	9	75	23	253
Zařízení pro krizovou pomoc	42	36	0	0	1	10	2	1	12	10	27	15
Nizkoprahová denní centra	44	0	0	0	0	0	1	0	24	0	19	0
Nizkoprahová zařízení pro děti a mládež	221	0	0	0	2	0	18	0	71	0	130	0
Nočníležárny	60	1 122	0	0	1	233	12	149	22	336	25	404
Terapeutické komunity	16	261	0	0	1	15	1	15	1	12	13	219
Sociální poradny	645	0	1	0	51	0	29	0	85	0	479	0
Sociálně terapeutické dílny	106	980	1	34	11	96	6	104	23	155	65	591
Centra sociálně rehabilitačních služeb	266	862	1	6	4	10	1	0	43	122	217	724
Pracoviště rané péče	39	0	1	0	0	0	1	0	13	0	24	0
Intervenční centra	17	0	0	0	6	0	0	0	4	0	7	0
Služby následné péče	39	162	0	0	0	0	2	11	5	7	32	144
CELKEM ČR	3 127	79 410	15	1 133	653	37 614	499	23 435	593	7 084	1 367	10 144

Pramen: MPSV

Náklady na pobytové sociální služby a příjmy z úhrad

Rok	Druh služby (poskytované ve smyslu § 34 zákona č. 108/2006 Sb.)	Průměrné neinvestiční výdaje na 1 místo a rok v tis. Kč	Průměrná úhrada od obyvatele ročně v tis. Kč	Podíl úhrady na výši nákladů na 1 místo a rok v %
		(1)	(2)	(2/1)
2007	Domovy pro seniory	214	106	49,7
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	297	108	36,4
	Domovy se zvláštním režimem	247	125	50,5
2008	Domovy pro seniory	237	123	51,8
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	315	133	42,2
	Domovy se zvláštním režimem	255	132	51,7
2009	Domovy pro seniory	250	134	53,6
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	347	143	41,2
	Domovy se zvláštním režimem	291	151	51,9
2010	Domovy pro seniory	260	137	52,7
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	344	148	43,0
	Domovy se zvláštním režimem	305	153	50,2

Pramen: MPSV

Pečovateľská služba

Rok	Výdaje na službu celkem v mil. Kč	Počet uživatelů	Počet pracovníků	Průměrná roční úhrada od 1 uživatele služby v Kč
1995	2 526	86 201	6 372	483
1996	1 799	89 673	5 660	755
1997	1 215	91 030	5 761	985
1998	1 493	90 897	5 569	1 184
1999	1 331	106 825	5 885	1 211
2000	1 540	113 528	5 760	1 316
2001	1 588	114 203	5 659	1 473
2002	2 255	109 034	5 466	1 796
2003	2 051	116 128	5 430	1 793
2004	2 148	109 475	4 978	1 859
2005	1 593	112 927	4 821	2 028
2006	1 637	105 088	4 556	2 156
2007	1 591	98 373	4 478	4 263
2008	1 643	111 871	560 ^{x)}	4 261
2009	1 903	114 364	372 ^{x)}	5 063
2010	1 984	113 238	266 ^{x)}	5 248

Pramen: MPSV

^{x)} od roku 2008 se sleduje pouze počet zdravotnických pracovníků

7. Příjmy domácností

Souhrnný přehled o vývoji běžných (peněžních) příjmů domácností poskytuje tabulka č. 7.1. Z objemových ukazatelů statistiky národních účtů ČSU je zřejmé, že nejvýznamnější částí běžných příjmů domácností jsou náhrady zaměstnancům, a to především mzdy a platy (základní mzdy a platy, prémie a odměny, odstupné, naturální mzdy nezahrnuté v základní mzdě jako např. hodnota výrobků a služeb poskytovaných zaměstnancům zdarma nebo se slevou, hodnota uniforem a stravenek, příspěvky na rekreaci, kulturu, sport aj.). Podíl mezd a platů (v tomto pojetí) na náhradách zaměstnanců v posledních 10 letech v podstatě stagnuje (na cca 76 %), jejich podíl na běžných příjmech domácnosti v tomto období vzrostly z 39 % na 42 %.

V roce 2010 dosáhly běžné příjmy sektoru domácností celkem 2 932,2 mld. Kč. Proti roku 2009 nominálně vzrostly o 1,8 % (50,7 mld. Kč) a reálně o 0,3 % (v porovnání let 2009 a 2008 byl zaznamenán jejich první nominální i reálný propad od roku 1999).

Dalšími složkami tvořícími běžné příjmy domácností jsou sociální dávky a smíšený důchod (téměř 20 % podíl), důchody z vlastnictví a tzv. ostatní běžné transfery (náhrady z neživotního pojištění, výhry ze sázek, loterií apod.) s cca 5% podílem.

Jiným ukazatelem používaným k hodnocení vývoje životní situace domácností je průměrná hrubá měsíční mzda představující podíl mezd bez ostatních osobních nákladů, který připadá na jednoho zaměstnance (před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, o platby daně z příjmů a event. o další zákonné srážky).

V posledních 10 letech se její meziroční dynamika pohybovala v rozmezí od 1,9 % do 8,8 %, v reálném vyjádření (tj. snížená o vliv růstu spotřebitelských cen) od 0,4 % do 6,1 %.

Průměrná měsíční nominální mzda (na přepočtené počty zaměstnanců) v národním hospodářství v roce 2010 činila 23 797 Kč a meziročně vzrostla o 1,9 % (453 Kč) – v roce 2009 se (proti roku 2008) zvýšila o 3,3 % (752 Kč). V podnikatelském sektoru (jehož zaměstnanci tvoří v souboru sledovaných subjektů cca 81 %) dosáhla 23 689 Kč po meziročním nárůstu ve výši 2,5 % (585 Kč). Průměrný plat v nepodnikatelské sféře (organizace plně nebo částečně financované ze státního nebo místních rozpočtů a instituce, které neohospodaří za účelem dosažení zisku) poklesl o 0,6 % (-146 Kč) na 24 265 Kč.

Přehled o vývoji objemu prostředků vynaložených formou sociálních příjmů domácností v členění podle základních výdajových charakteristik uvádí tabulka č. 7.3. Podíl sociálních příjmů ve struktuře celkových příjmů domácností dosáhl 18,6 % a převýšil tento podíl dosažený v roce 2009 o 0,3 p.b.

Celkový objem sociálních příjmů domácností dosáhl částky 438,4 mld. Kč, což představuje oproti roku 2009 nárůst o 0,4 % (1,9 mld. Kč). Objemově nejdůležitější složkou (76,7 %) sociálních transferů byly dávky důchodového pojištění (v roce 2010 představovaly celkem 336,2 mld. Kč). Oproti roku 2009 se jedná o nárůst o 1,8 % (6,1 mld. Kč).

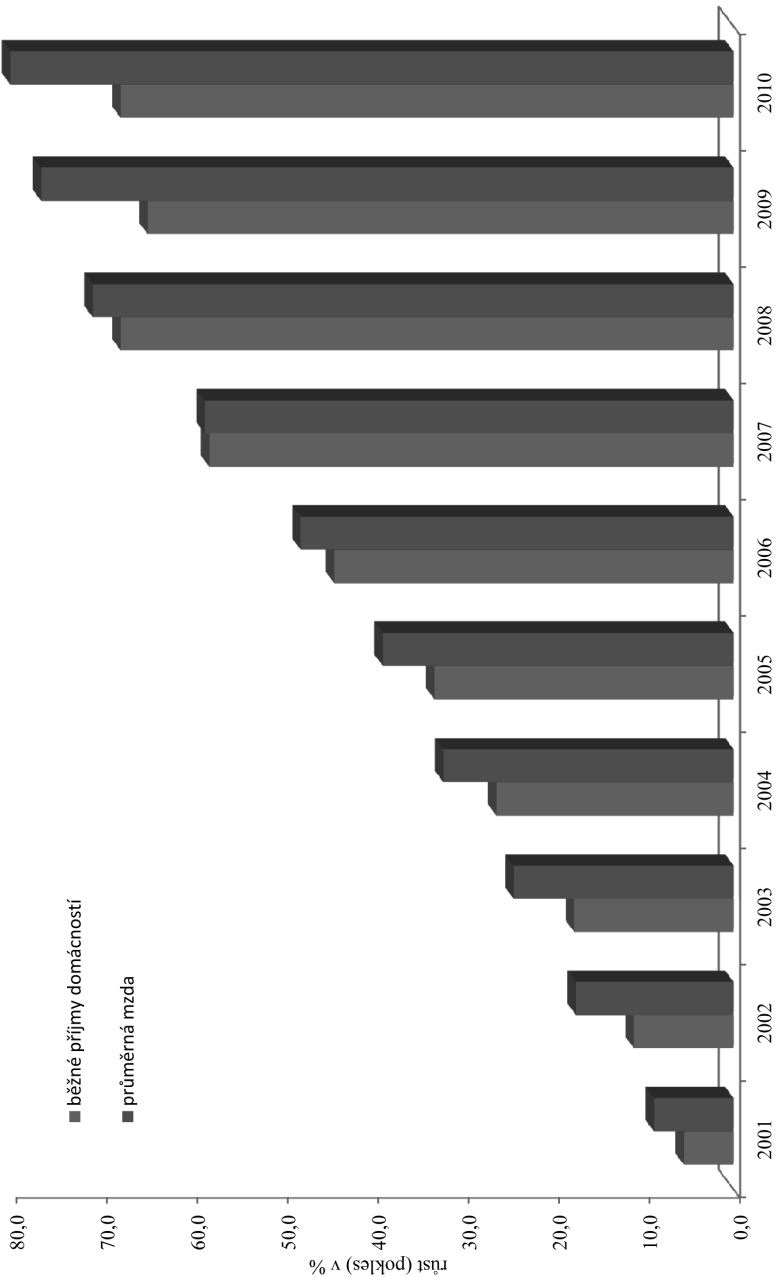
Vývoj běžných příjmů sektoru domácností a průměrné mzdy

	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Běžné příjmy domácností ^{xx)}										
celkem	1 844,2	1 940,0	2 057,0	2 206,6	2 328,0	2 520,5	2 763,3	2 933,3	2 881,5	2 932,2
index										
- meziroční	105,5	105,2	106,0	107,3	105,5	108,3	109,6	106,2	98,2	101,8
- rok 2000 = 100 %	105,5	111,0	117,6	126,2	133,1	144,2	158,0	167,8	164,8	167,8
z toho: mzdy a platy ^{xx)}										
celkem	745,7	793,7	848,2	895,1	963,0	1 049,2	1 142,9	1 231,7	1 235,4	1 257,8
index										
- meziroční	108,4	106,4	106,9	105,5	107,6	109,0	108,9	107,8	100,3	101,8
- rok 2000 = 100 %	108,4	115,3	123,3	130,1	140,0	152,6	166,1	179,1	179,6	182,8
Průměrná mzda (na přepočtené stavby) ^{xx)}										
celkem	14 378	15 524	16 430	17 466	18 344	19 546	20 957	22 592	23 344	23 797
index										
- meziroční	108,8	108,0	105,8	106,3	105,0	106,6	107,2	107,8	103,3	101,9
- rok 2000 = 100 %	108,8	117,4	124,3	132,1	138,8	147,9	158,5	170,9	176,6	180,0

Pramen: ČSÚ

^{xx)} v pojetí statistiky národních účtů ČSÚ, vlastní propočty MPSV
^{xx)} data ČSÚ (k 8. 6. 2011), vlastní propočty MPSV

Graf č. 7.1.1 - Vývoj běžných příjmů sektoru domácností a průměrné mzdy

Průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví - sekce CZ-NACE

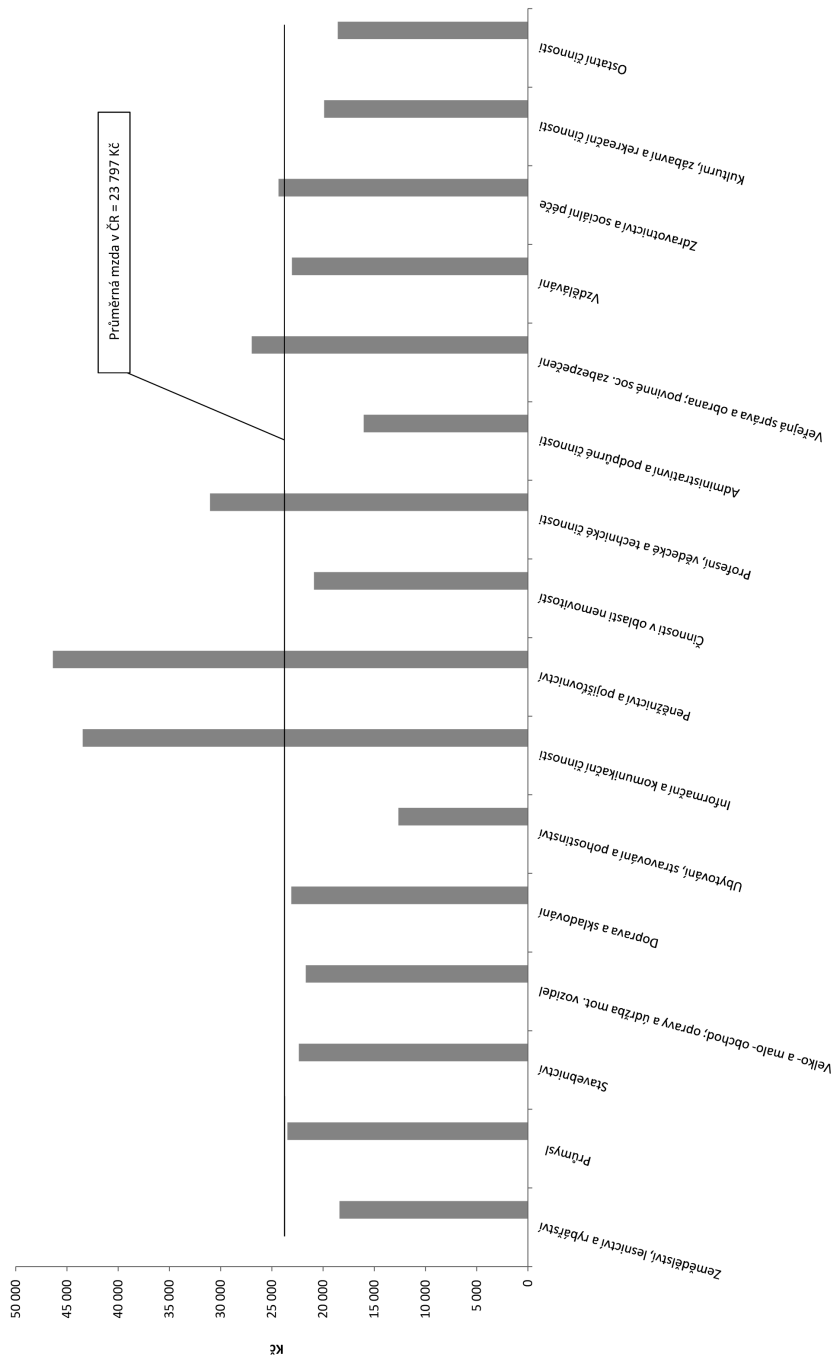
	Rok											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Průměrná hrubá měsíční mzda v ČR	13 219	14 378	15 524	16 430	17 466	18 344	19 546	20 957	22 592	23 344	23 797	
zemědělství, lesnictví a rybářství	10 456	11 447	11 813	12 188	13 244	13 961	14 838	16 194	17 765	17 644	18 399	
průmysl a elektřina	13 234	14 153	15 081	15 850	17 021	17 837	18 977	20 311	22 118	22 625	23 473	
těžba a dobývání	16 533	17 743	18 749	19 688	21 122	22 679	24 047	25 714	29 271	28 312	30 118	
zemědělnictví, průmysl a stavebnictví	12 845	13 761	14 659	15 410	16 584	17 362	18 490	19 852	21 564	21 968	22 828	
výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	18 468	19 833	21 675	23 084	24 725	26 594	29 179	31 157	35 420	39 436	39 604	
zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a smacemi	13 235	14 071	15 144	15 788	16 775	17 703	18 749	19 750	21 461	22 049	22 729	
stavebnictví	12 623	13 537	14 213	15 203	16 279	16 808	17 885	19 036	20 948	22 022	22 352	
velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	12 570	13 709	14 778	15 382	16 302	17 058	18 238	19 821	21 341	21 358	21 683	
doprava a skladování	13 368	14 298	15 417	16 260	17 350	18 188	19 262	20 663	22 369	23 000	23 090	
ubytování, stravování a pohostinství	7 526	8 664	9 586	9 826	10 183	10 637	11 676	12 380	12 474	12 330	12 632	
informační a komunikační činnosti	22 089	25 442	27 399	29 466	31 317	33 423	35 814	38 167	41 800	43 083	43 461	
pojišťovnictví a pojišťovnictví	25 125	28 649	31 283	32 878	35 232	37 296	40 020	42 351	45 655	46 124	46 356	
činnosti v oblasti nemovitosti	12 381	13 696	15 566	16 293	17 436	17 879	19 263	20 718	20 808	20 715	20 885	
profesní, vědecké a technické činnosti	16 003	17 370	19 594	20 722	21 812	23 486	24 678	26 925	30 244	31 789	31 017	
administrativní a podpurné činnosti	10 465	11 303	12 127	12 203	12 969	13 516	14 478	15 254	15 521	15 927	16 031	
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	15 472	16 855	18 461	19 859	20 858	22 244	23 292	25 040	26 209	27 045	26 958	
vzdělávání	12 207	13 473	14 779	16 539	17 748	18 787	20 040	21 251	22 119	23 429	23 030	
zdravotnictví a sociální péče	11 969	13 444	15 173	16 465	16 882	17 609	19 043	20 169	21 177	23 032	24 338	
kulturní, zábavní a rekreační činnosti	11 407	12 888	13 211	14 247	15 075	16 071	16 827	17 908	18 797	19 434	19 881	
ostatní činnosti	11 145	12 096	13 230	14 079	14 800	15 450	16 497	17 612	17 984	18 340	18 568	

Pramen: ČSÚ (údaje k 8. 6. 2011)

Poznámka: Údaje se týkají pouze zaměstnanců v pracovním poměru ke zpravodajské jednotce. Zahrnují nejspíše osoby vykonávající veřejné funkce, např. poslanci, senátoři, uvolnění členové zastupitelstev všech stupňů, soudci aj. V údajích o průměrných mzdách se jedná o mzdy v tomto období zúčtované k výplatě.

Graf č. 7.2.1 – Průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví – sekce CZ_NACE v roce 2010

Sociální příjmy domácností

	Sociální příjmy (v mil. Kč)										Meziroční index (v %)															
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dávky důchodového pojištění ¹⁾	210 971	218 790	222 371	240 726	260 939	281 726	303 738	330 150	336 230	103,7	101,6	108,3	108,4	108,0	107,8	108,7	101,8	103,7	101,6	108,3	108,4	108,0	107,8	108,7	108,7	101,8
Dávky nemocenského pojištění ²⁾	32 605	34 303	29 360	31 656	32 764	34 664	31 873	26 018	22 773	105,2	86,2	107,1	103,5	105,8	91,9	81,6	87,5	105,2	86,2	107,1	103,5	105,8	91,9	81,6	87,5	
Dávky státní sociální podpory ³⁾	33 700	32 178	32 730	32 954	34 051	48 533	41 883	41 082	40 791	95,5	101,7	100,7	103,3	142,5	86,3	98,1	99,3	95,5	101,7	100,7	103,3	142,5	86,3	98,1	99,3	
Jednorázový příspěvek ⁴⁾	x	x	6 538	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pasivní politika zaměstnanost ⁵⁾	6 141	6 870	7 030	7 014	7 276	6 986	7 086	15 035	13 317	111,9	102,3	99,8	103,7	96,0	101,4	212,2	88,6	111,9	102,3	99,8	103,7	96,0	101,4	212,2	88,6	
Dávky sociální péče ⁶⁾	13 327	14 148	14 317	14 196	14 674	3 785	2 489	2 453	1 791	106,2	101,2	99,2	103,4	25,8	65,8	98,5	73,0	106,2	101,2	99,2	103,4	25,8	65,8	98,5	73,0	
Dávky pomoci v hmotné nouzi	x	x	x	x	x	3 287	2 794	3 089	3 882	x	x	x	x	x	85,0	110,6	125,7	x	x	x	x	x	x	85,0	110,6	125,7
Příspěvek na péči	x	x	x	x	x	14 608	18 253	18 697	19 599	x	x	x	x	x	125,0	102,4	104,8	x	x	x	x	x	x	125,0	102,4	104,8
Sociální příjmy celkem	296 744	306 289	312 546	326 546	349 704	393 589	408 116	436 524	438 383	103,2	102,0	104,5	107,1	112,5	103,7	107,0	100,4	103,2	102,0	104,5	107,1	112,5	103,7	107,0	100,4	

Zdroj: MPSV

¹⁾ včetně důchodového připojištění, vyrovnání důchodů se SR, zvýšení důchodu pro bezmecnost a náhrad povahy rehabilitací (bez výplat do zahraničí); údaj nezahrnuje zálohy pošíam z předešlého roku a výdaje na důchodové dávky v orbojních složkách.

²⁾ bez obojžených satek a dávek vyplácných do ciziny.

³⁾ bez převodu na depozitní účet, vratek zaniklých dávek a převodu na příjmový účet SR.

⁴⁾ jednorázový příspěvek dětem ve výši 3 866 mil. Kč a jednorázový příspěvek důchodcům ve výši 2 672 mil. Kč.

⁵⁾ hmotné zabezpečení uchazečů v nezaměstnanosti (nezahrnuje výdaje na postovné a bankovné).

⁶⁾ dávky zdravotně postiženým občanům, dávky sociální péče (pro staré občany, pro rodinná a děti a pro sociálně vyloučené) a ostatní dávky sociální pomoci

8. Základní informace o trhu práce

Situace na trhu práce byla v roce 2010 ovlivňována ještě částečně dopady celosvětové hospodářské krize. Naopak pozitivní vliv mělo postupné snižování poklesu výkonu ekonomiky a jeho růst v posledním čtvrtletí roku.

Míra registrované nezaměstnanosti a počty uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadů práce sice vrostly, ale vývoj na trhu práce byl ve srovnání s rokem 2009, kdy nezaměstnanost v průběhu roku téměř nepřetržitě rostla, příznivější. Průměrná míra nezaměstnanosti za rok 2010 sice vzrostla o 1,0 p.b. na 9,0 %, na konci roku však meziroční rozdíl činil již pouze 0,4 p.b. při míře registrované nezaměstnanosti 9,6 %. Počet uchazečů o zaměstnání byl na konci roku 2010 meziročně vyšší již pouze o 22,4 tis. a představoval 561,6 tis. osob (v prosinci 2009 činil meziroční nárůst 186,9 tis. uchazečů).

Průměrný počet uchazečů o zaměstnání s nárokem na podporu v nezaměstnanosti v roce 2010 poklesl (z důvodu nižšího počtu nově hlášených uchazečů o zaměstnání a také nárůstem počtu dlouhodobě nezaměstnaných bez nároku na podporu v nezaměstnanosti) o 24,6 tis. na 163,5 tis. uchazečů. K 31. 12. 2010 pobíralo podporu v nezaměstnanosti 179,0 tis. uchazečů o zaměstnání, tj. 31,9 % ze všech uchazečů, zatímco před rokem se jednalo o 189,5 tis. osob a jejich podíl představoval 35,1 %.

V porovnání s rokem 2009, kdy se počet volných pracovních míst plynule snižoval, došlo v roce 2010 k jejich stabilizaci. Ke konci prosince 2010 bylo těchto míst evidováno 30,8 tis. (o 0,1 tis. méně než v prosinci 2009). V důsledku nižšího počtu volných pracovních míst a vyššího počtu uchazečů o zaměstnání vzrostl ke konci roku 2010 ukazatel počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo ze 17,4 v roce 2009 na 18,2.

Z hlediska regionální struktury byl meziroční nárůst počtu uchazečů o zaměstnání zaznamenán ve 12 krajích a 53 okresech. V prosinci 2010 byla nejvyšší míra nezaměstnanosti stále v Ústeckém (13,9 %), Olomouckém (12,5 %) a Moravskoslezském kraji (12,4 %), z okresů zaznamenal nejvyšší míru nezaměstnanosti Jeseník (19,7 %), Bruntál (17,9 %), Most (16,5 %) a Hodonín (16,3 %).

Nižší počty uchazečů s podporou v nezaměstnanosti a nižší průměrná podpora v nezaměstnanosti (související se změnou struktury příjemců podpory, snížením procentní výměry při jejím delším pobírání i zhoršující se výdělkovou situací v důsledku ekonomické krize) se projeví nižší potřebou a čerpáním prostředků ze státního rozpočtu na podpory v nezaměstnanosti. V roce 2010 dosáhly celkové výše 13,4 mld. Kč, tj. o 1,7 mld. Kč méně než v roce 2009 (15,1 mld. Kč).

Na aktivní politiku zaměstnanosti bylo v roce 2010 vynaloženo téměř 6,2 mld. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem vzrostly tyto výdaje o 1,2 mld. Kč, tj. o 24,6 %, přičemž pokračovaly změny ve výdajové struktuře v souvislosti s rostoucím zapojením prostředků z ESF především při realizaci veřejně prospěšných prací, společensky účelných pracovních míst, rekvalifikací a poradenství a regionálních cílených programů.

V rámci státní politiky zaměstnanosti bylo dále vynaloženo 2,7 mld. Kč v podobě příspěvku zaměstnavatelům zaměstnávajícím více než 50 % osob se zdravotním postižením (§ 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti) a 0,5 mld. Kč na výplatu mzdových nároků zaměstnancům při platební neschopnosti zaměstnavatele (insolvenční).

Podle Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ se zaměstnanost ve všech sférách národního hospodářství v roce 2010 snížila na 4 885,2 tis. osob (meziročně byla nižší o 49,1 tis. osob, tj. o 1,0 %). Po výraznějším poklesu zaměstnanosti v roce 2009 (o 68,2 tis.) se v roce 2010 meziroční pokles zmírnil a od 2. čtvrtletí byl patrný již i její mírný mezičtvrtletní nárůst.

V primárním sektoru poklesla zaměstnanost o 2,5 tis. na 151,2 tis. osob, podíl na celkové zaměstnanosti zůstal na hodnotě 3,1 %. V sekundárním sektoru se zaměstnanost snížila o 47,4 tis. na 1 855,7 tis. osob, podíl poklesl na 38,0 %, v terciárním sektoru zaměstnanost vzrostla o 0,9 tis. na 2 878,3 tis. osob, podíl se zvýšil na 58,9 %.

Míra zaměstnanosti obyvatelstva ve věku 15 - 64 let meziročně klesla o 0,4 p.b. (na 65,0 %), stejně jako míra zaměstnanosti žen v tomto věkovém intervalu (na 56,3 %). Pokles míry zaměstnanosti mužů ve věku 15 - 64 let představoval 0,3 p.b. (na 73,5 %). O 0,3 p.b. (na 46,5 %) poklesla také míra zaměstnanosti osob ve věku 55 - 64 let, která v předchozích letech rostla.

Na poklesu počtu ekonomicky aktivních osob na 5 268,9 tis. se podílel pokles počtu zaměstnaných (o 49,1 tis.), počet nezaměstnaných se zvýšil (o 31,5 tis.). Míra ekonomické aktivity obyvatelstva ve věkové kategorii 15 - 64 let vzrostla o 0,1 p.b. na 70,2 %, u obyvatel starších 15 let poklesla o 0,3 p.b. na 58,4 %.

Základní ukazatele trhu práce

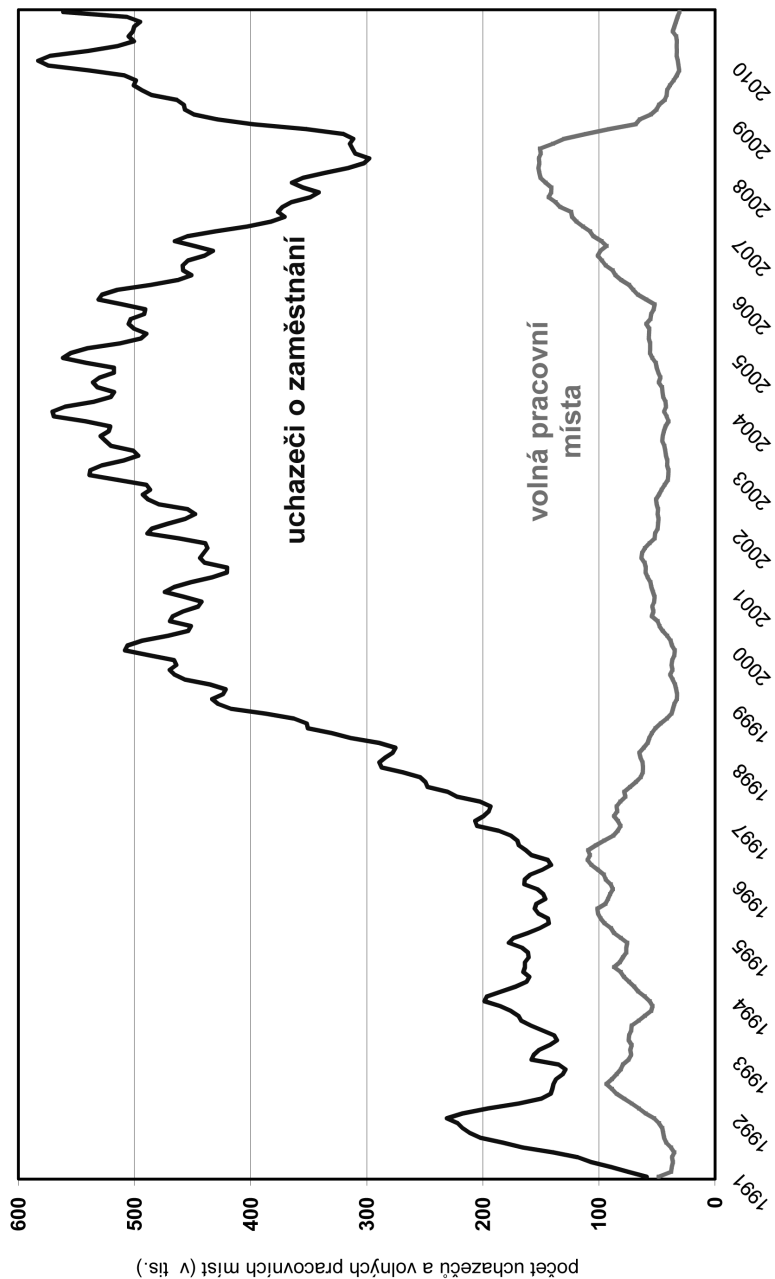
Ke dni	Zaměstnanost	Uchazeči o zaměstnání										Volná pracovní místa	Počet uchazečů na 1 VPM	Míra nezaměstnanosti v %
		celkem	z toho					ženy	absolventi a mladiství	OZP				
			s příspěvkem	nezaměst. déle než 6 měsíců	nezaměst. déle než 12 měsíců	nezaměst. déle než 12 měsíců	nezaměst. déle než 12 měsíců							
31.12.1995	5 067 054	153 041	67 623	60 468	36 218	88 113	20 085	22 687	88 047	1,7	2,93			
31.12.1996	5 110 253	186 339	93 430	66 066	37 562	105 100	27 178	31 455	83 976	2,2	3,52			
31.12.1997	4 945 112	268 902	138 108	100 911	52 588	151 772	44 174	40 460	62 284	4,3	5,23			
31.12.1998	4 888 672	386 918	190 396	154 521	86 772	205 401	68 220	48 951	37 641	10,3	7,48			
31.12.1999	4 787 358	487 623	206 836	253 406	144 726	248 120	70 751	57 615	35 117	13,9	9,37			
31.12.2000	4 735 704	457 369	164 139	257 070	175 563	229 804	57 938	59 025	52 060	8,8	8,78			
31.12.2001	4 746 718	461 923	169 046	253 447	171 203	231 870	57 393	61 518	52 084	8,9	8,90			
31.12.2002	4 780 903	514 435	192 615	290 052	191 327	257 438	59 895	66 907	40 651	12,7	9,81			
31.12.2003	4 749 819	542 420	189 479	318 435	218 336	272 498	54 217	71 806	40 188	13,5	10,31			
31.12.2004	4 704 699	541 675	143 236	307 919	219 730	276 254	47 260	74 672	51 203	10,6	10,33			
31.12.2005	4 746 299	510 416	141 753	292 860	212 804	265 631	38 545	75 316	52 164	9,8	8,88 *			
31.12.2006	4 813 534	448 545	129 882	254 764	184 909	238 713	31 955	71 318	93 425	4,8	7,67 *			
31.12.2007	4 895 690	354 878	112 675	190 653	136 913	191 150	22 680	65 216	141 066	2,5	5,98 *			
31.12.2008	4 985 916	352 250	138 506	151 593	101 524	183 639	24 634	61 136	91 189	3,9	5,96 *			
31.12.2009	4 960 814	539 136	189 497	248 202	123 873	258 112	35 612	67 738	30 927	17,4	9,24 *			
31.12.2010	4 887 254	561 551	178 962	273 092	178 481	268 200	35 357	69 499	30 803	18,2	9,57 *			

Pramen: MPSV a ČSÚ (údaj o zaměstnanosti přebíran z VŠPS)

* podle nové metodiky MPSV

OZP - osoby se zdravotním postižením

Graf č. 8.1.1 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst

Výdaje štátneho rozpočtu na štátni politiku zamestnanosti

	rok 2000	rok 2001	rok 2002	rok 2003	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010
Výdaje na SZP	9 086 623	9 522 338	9 879 089	10 900 415	11 750 430	11 908 975	14 202 321	15 072 541	15 680 608	23 132 685	22 736 413
v tom: PFZ	5 680 469	5 228 947	6 209 746	6 949 250	7 030 047	7 046 845	7 307 521	7 015 755	7 114 894	15 077 723	13 354 778
APZ	3 406 154	4 063 277	3 483 250	3 274 160	3 939 856	3 977 708	5 300 675	5 673 321	6 131 729	4 953 467	6 171 493
APZ - z toho:											
- absolventská miesta ¹⁾	358 012	388 336	347 996	331 220	418 018	144 687	143	-	-	-	-
- SUPM	989 720	1 042 504	616 819	691 559	1 030 597	1 184 356	1 071 803	867 971	570 288	411 950	622 235
- VPP	759 308	924 451	713 953	685 001	833 189	838 951	899 298	688 989	465 645	292 931	401 697
- rekvafikácie	345 920	382 652	370 431	408 635	480 250	480 250	393 299	269 388	271 130	119 388	96 676
- zamestnávateľi OZP	195 194	211 214	177 575	223 585	251 354	310 040	318 873	235 689	255 656	323 545	323 661
v tom:											
- v rámci CHPD a prac. miest	54 892	46 380	42 135	61 819	83 800	96 390	90 382	43 907	36 137	84 475	80 967
- provoz CHPD a prac. miest	132 995	158 446	131 632	155 036	162 244	208 799	219 772	185 201	210 469	231 848	234 637
- príspěvek OSVČ ²⁾	x	x	3 769	6 729	5 048	4 798	7 065	4 638	5 041	4 094	4 463
- pracovní rehabilitácie	7 307	6 388	39	0	262	53	1 654	1 943	4 009	3 129	3 594
- ciele programy ³⁾	x	x	x	x	x	50 093	217 265	235 924	80 613	0	0
- programy ESF	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
- investiční pobídky ⁴⁾	590 730	674 495	685 131	803 871	858 853	976 732	1 048 236	1 190 421	1 721 803	2 736 538	4 175 475
- ostatní ⁵⁾	31 646	64 197	47 237	133 055	67 473	114 744	110 094	88 522	88 354	58 747	509 092
příspěvek zamestnávateľům zamestnávající více než 50% OZP	x	375 428	527 709	524 446	649 012	736 913	1 410 552	2 187 432	2 283 655	2 257 461	2 712 304
úlozovence	135 623	230 114	186 093	212 651	133 489	147 506	183 573	196 032	150 300	844 033	497 837
služby zamestnanosti a administratíva ⁶⁾	1 621 746	1 619 479	1 651 335	1 896 263	3 428 217	3 846 861	4 175 901	4 711 639	4 460 873	4 695 252	4 249 245

Prameň: MPSV

1) zajištění odborné práce absolventů škol a získání kvalifikace mladých lidí nezakládaných v roce 2006, zajištění nových pracovních míst, výdaje činí práce vyplývající z úkolů uzavřených předčasně

2) příspěvek osobám samostatně výdělečně činným (OSVČ) se zřizováním postižením na vytvoření a provoz chráněných pracovních míst

3) podle § 120 zákona č. 435/2004 Sb., o zamestnanosti, ve znění pozdějších předpisů a Program na podporu obnovy nebo technického zhodnocení investičního majetku, který slouží pracovnímu uplatnění osob se zdravotním postižením

4) zahrnuje investiční pobídky a program na podporu tvorby nových míst

5) zahrnuje náklady na informační materiály vydávané ÚP a SZP, ostatní programy podpory zamestnanosti, náklady na APZ j. n., do roku 2006 též projekty ESF

6) zahrnuje kapitálové a věcné výdaje ve výdaji na platy, ostat. platby za provedení práce a pojistné

OZP - osoby se zdravotním postižením

CHPD - chráněná pracovní dílna

VPP - veřejné prospěšné práce

SUPM - společenský úřední pracovníci

9. Evropský systém jednotných statistik sociální ochrany (ESSPROS)

Evropský systém jednotných statistik sociální ochrany (ESSPROS) byl vyvinut v sedmdesátých letech minulého století Statistickým úřadem EU (Eurostat) společně s odborníky z členských států Evropského společenství jako specifický nástroj vzájemně srovnatelného statistického sledování sociální ochrany v jeho členských státech a je během svého užívání v omezené míře podrobován metodickým korekcím, doplňkům a upřesněním. Pro využití tohoto systému v ČR byla v roce 2000 na základě dohody mezi Českým statistickým úřadem a Ministerstvem práce a sociálních věcí ustavena meziresortní pracovní skupina pod gescí našeho ministerstva, která řeší jeho zavádění v našich národních podmínkách. V současné době jsou za ČR zpracovány výstupní tabulky Základního systému ESSPROS v časové řadě 1995 – 2009, modulu počtu příjemců důchodů pro roky 2000 – 2009 (metodicky v definitivní mezinárodně srovnatelné podobě až od roku 2006) a v rámci vývoje modulu čistých dávek na sociální ochranu v řešitelské pracovní skupině pak údaje za léta 2007 a 2008. Pro modul čistých dávek byla dotvořena metodika a na jejím základě teprve započne regulérní závazný sběr a výpočet údajů tohoto modulu se zárukou jejich mezinárodní srovnatelnosti.

ESSPROS se člení na Základní systém odpovídající standardním informacím o příjmech a výdajích v oblasti sociální ochrany a moduly poskytující doplňkové statistické informace. Veškeré transakce, které spadají do rámce ESSPROS, by měly být účetně podchyceny. V případech, kdy není účetnictví v potřebné míře k dispozici, je možné využít údajů ze statistických a jiných administrativních zdrojů, výjimečně i odborných odhadů.

Sociální ochrana je v Základním systému definována jako veškeré intervence ze strany veřejných nebo soukromých organizací, jejichž cílem je osvobodit domácnosti a jednotlivce od stanovených rizik nebo potřeb za předpokladu, že neexistují simultánní reciproční ani individuální ujednání. Seznam rizik nebo potřeb je definován prostřednictvím těchto osmi funkcí sociální ochrany:

1. Nemocenská/zdravotní péče
2. Invalidita
3. Stáří
4. Pozůstalí
5. Rodina/děti
6. Nezaměstnanost
7. Bydlení
8. Sociální vyloučení, které není jinde klasifikováno

Základní systém řeší pouze sociální ochranu poskytovanou ve formě plateb v hotovosti, náhrad a přímo poskytovaného zboží a služeb domácnostem a jednotlivcům. Specifické informace potřebné k dokonalému monitorování daných funkcí systému jsou pak zabezpečovány v jednotlivých modulech.

Základní systém ESSPROS stanovuje definice a popisuje třídění programů sociální ochrany. Za program sociální ochrany je považován zvláštní soubor pravidel podporovaných jednou

nebo více institucionálními jednotkami, které řídí úhradu dávek sociální ochrany a jejich financování. Podmínkou je, že lze za takto definovaný program sestavit zvláštní účet příjmů a výdajů. Programy jsou tříděny do kategorií, přičemž důležitým kritériem je:

- rozhodování (programy veřejné, soukromé),
- právní prosazování (programy povinné, nepovinné),
- stanovení nároků (programy příspěvkové, nepříspěvkové),
- rozsah (programy univerzální, obecné, speciální),
- úroveň ochrany (programy základní, doplňkové).

Příjmy programů sociální ochrany jsou v základním systému ESSPROS klasifikovány podle typu (sociální příspěvky, standardní příspěvky vlády, převody z jiných programů a další příjmy) a podle původu, tzn. ze kterých institucionálních sektorů pocházejí. Rovněž výdaje programů sociální ochrany jsou klasifikovány podle typu nebo důvodu, pro který jsou vypláceny.

Systém ESSPROS identifikuje přesné důvody, pro které je dávka v rámci určitého programu poskytována, a zařídil ji do příslušné funkce a dále v rámci podrobnějšího členění. Rovněž umožňuje vymezení programů sociální ochrany s ohledem na zvyklosti a specifika každé členské nebo kandidátské země tak, aby pokrývaly veškeré ve společnosti existující dávky sociální ochrany a daly se jednoznačně zařadit podle výše zmíněných kritérií. Toto je jediný způsob, jak zajistit srovnatelné statistiky mezi zeměmi s vědomím, že se členské země do značné míry odlišují co do institucionální organizace systému sociální ochrany.

V tabulce 9.1 jsou prezentovány výdaje na sociální ochranu podle jednotlivých funkcí sociální ochrany v časové řadě za roky 1995 až 2009. Podrobnější údaje a mezinárodní srovnání úrovně sociální ochrany v rámci EU i některých dalších evropských zemí dle metodiky ESSPROS lze pak nalézt na webových stránkách Eurostatu (v databázi CIRCA). Odtud jsou do tabulky 9.2 v časové řadě převzaty zatím poslední zveřejněné údaje obsahující srovnání vybraných evropských zemí podle podílu jejich celkových výdajů na sociální ochranu k HDP.

Základní systém ESSPROS * - vývoj výdajů na sociální ochranu podle funkcí sociální ochrany

v mil. Kč

Funkce sociální ochrany	Rok														
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1. Nemocenská/zdravotní péče	91 866	105 696	112 736	120 068	128 129	139 075	151 884	168 804	178 920	185 298	195 067	199 876	215 487	222 767	239 254
2. Invalidita	18 412	22 382	25 817	28 634	30 661	32 037	35 302	37 479	40 685	41 430	43 056	49 829	52 512	54 823	57 176
3. Stáří	86 406	101 726	123 576	140 002	150 247	160 644	169 625	182 541	185 229	194 507	212 206	227 174	254 174	281 441	310 322
4. Pozůstalí	12 016	14 193	16 308	17 484	18 204	18 663	20 632	22 120	22 589	22 739	23 670	24 864	26 741	27 182	28 297
5. Rodina/děti	29 442	31 434	32 589	32 626	33 904	34 984	36 452	38 738	38 477	44 164	41 765	44 040	58 787	53 549	53 893
6. Nezaměstnanost	5 618	7 341	9 395	10 908	14 444	14 309	14 406	16 513	20 836	20 877	19 767	18 618	22 060	23 666	39 283
7. Bydlení	43	688	938	1 818	2 458	2 710	2 720	3 038	2 904	2 623	2 547	2 389	2 205	2 194	2 896
8. Sociální vyloučení jinde neklasifikované	3 277	2 965	4 287	6 563	9 116	11 178	11 818	12 803	14 742	15 153	15 136	16 202	7 353	6 444	8 819
Výdaje celkem **	247 080	286 425	325 646	358 103	387 163	413 600	442 839	482 036	504 382	526 791	553 214	582 992	639 319	672 066	739 940

Pramen: MPSV

Údaje jsou zpracovány dle metodiky Eurostatu pro základní systém ESSPROS (ESSPROS Manual 1996 - vč. revizí).

* ESSPROS = Evropský systém jednotných statistik sociální ochrany.

** celkové výdaje nezahrnují administrativní náklady

Podíl celkových výdajů na sociální ochranu k HDP^{*)} ve vybraných evropských zemích s využitím dat ESSPROS^{**)}

v % HDP

eurostat	Rok									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
EU27 - současné členské státy EU	-	26,4	26,6	26,9	27,2	27,1	27,1	26,7 p	25,7 p	26,4 p
EU25 - EU27 bez Bulharska a Rumunska	-	26,5	26,7	26,9	27,3	27,2	27,2	26,9 p	25,9 p	26,5 p
EU15 - členové EU do rozšíření v r. 2004	26,9	26,8	27,0	27,3	27,7	27,6	27,7	27,3 p	26,4 p	27,1 p
EA15 - státy s měnou Euro (eurozóna)	-	26,7	26,8	27,4	27,8	27,7	27,7	27,3 p	26,8 p	27,5 p
BE - Belgie	27,0	26,2	27,2	28,0	29,0	29,2	29,6	30,2	26,8	28,3
BG - Bulharsko	-	10,2	9,7	10,2	9,7	9,7	15,1	14,2	14,1	15,5
CZ - Česká republika	19,2	19,5	19,4	20,2	20,2	19,3	19,2	18,7	18,6	18,7
DK - Dánsko	29,8	28,9	29,2	29,7	30,9	30,7	30,2	29,2	28,8	29,7
DE - Německo	29,3	29,3	29,5	30,1	30,5	29,8	29,7	28,7	27,7	27,8 p
EE - Estonsko	15,4	13,9	13,0	12,7	12,5	13,0	12,6	12,1	12,3	15,1
IE - Irsko	14,6	13,9	14,9	17,2	17,8	18,0	18,1	18,4	18,9	22,1
EL - Řecko	22,7	23,5	24,3	24,0	23,5	23,6	24,6	24,6	24,5	26,0
ES - Španělsko	19,8	20,3	20,0	20,4	20,7	20,7	20,9	20,9	21,0 p	22,7 p
FR - Francie	29,9	29,5	29,6	30,4	30,9	31,3	31,4	30,7	30,5	30,8 p
IT - Itálie	24,8	24,7	24,9	25,3	25,8	26,0	26,4	26,6 p	26,7 p	27,8 p
CY - Kypr	-	14,8	14,9	16,3	18,4	18,1	18,4	18,4	18,1	18,4
LV - Lotyšsko	17,2	15,4	14,5	14,1	13,9	13,1	12,7	12,6	11,2	12,6 p
LT - Litva	16,3	15,8	14,8	14,1	13,6	13,4	13,3	13,4	14,5	16,2 p
LU - Lucembursko	20,5	19,6	20,9	21,6	22,1	22,3	21,7	20,4	19,3	20,1
HU - Maďarsko	20,3	19,5	19,2	20,3	21,2	20,6	21,9	22,4	22,4	22,7
MT - Malta	17,8	16,9	17,8	17,8	18,3	18,7	18,5	18,1	18,0	18,9
NL - Holandsko	27,1	26,4	26,5	27,6	28,3	28,3	27,9	28,8	28,3	28,4 p
AT - Rakousko	29,0	28,4	28,8	29,2	29,6	29,3	28,9	28,4	27,9	28,2
PL - Polsko	-	19,7	21,0	21,1	21,0	20,1	19,7	19,4	18,1	18,6
PT - Portugalsko	20,6	20,9	21,9	22,9	23,3	23,9	24,6	24,6	24,0	24,3
RO - Rumunsko	-	13,0	12,8	13,6	13,1	12,8	13,4	12,8	13,6	14,3
SI - Slovinsko	24,1	24,2	24,5	24,4	23,7	23,4	23,0	22,7	21,3	21,5 p
SK - Slovensko	20,2	19,4	19,0	19,1	18,2	17,2	16,5	16,3	16,0	16,0 p
FI - Finsko	26,4	25,1	25,0	25,7	26,6	26,7	26,7	26,4	25,4	26,3
SE - Švédsko	30,8	29,9	30,5	31,3	32,2	31,6	31,1	30,3	29,1	29,4 p
UK - Velká Británie	25,7	26,4	26,8	25,7	25,7	25,9	26,3	26,0	23,3	23,7 p
IS - Island	18,8	19,2	19,4	21,2	23,0	22,6	21,6	21,2	21,4	22,0
NO - Norsko	26,9	24,4	25,4	26,0	27,2	25,9	23,8	22,6	22,9	22,4
CH - Švýcarsko	27,4	27,0	27,7	28,5	29,2	29,3	29,3	28,0	27,3	26,4 p

Pramen: Eurostat (CIRCA - http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/esspros/info/data/esspros_public_data/publication)

(-) údaj není k dispozici
p = předběžný údaj

*) údaje hrubého domácího produktu dle metodiky Eurostatu harmonizované se standardy definovanými Evropským systémem účtů (ESA 1995)

**) ESSPROS = Evropský systém jednotných statistik sociální ochrany

Účelová neperiodická publikace

**Základní ukazatele z oblasti práce a sociálního zabezpečení
ve vývojových řadách a grafech
2010**

Zpracoval odbor analýz a statistik MPSV ČR
Vyšlo v roce 2011, vydání první, 450 výtisků, 52 stran
Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
Na Poříčnickém právu 1, 128 01 Praha 2

ISBN 978-80-7421-028-0

N e p r o d e j n é